

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Temporära platser

– Ett verktyg för invånare att utveckla sin närmiljö

Temporary spaces

– Alternative use for a specific space during a limited time period

John Lind

Anna Peterson

Självständigt arbete • 15 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2020

Temporära platser - ett verktyg för invånare att utveckla stadens offentliga rum

Temporary spaces - alternative use for a specific space during a limited time period

John Lind, Anna Peterson

Handledare: Scott Wahl, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Karl Lövrje, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt Arbete i Landskapsarkitektur

Kursansvarig inst.: Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Kurskod: EX0845

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2020

Omslagsbild: John Lind

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Landskapsarkitektur, stadsplanering, medborgardialog, temporära platser, temporär användning, Jubileumsparken, Vänskapstorget.

Sammandrag

Temporära platser - alternativ användning av en plats under en begränsad tid - har under senaste åren varit ett sätt för planerare att snabbt tillgodose behovet av mötesplatser i stadens offentliga rum. Den starka urbaniseringen, ökade klyftor och klimatförändringar medför att behovet av inkluderande offentliga miljöer, som alla i staden har tillgång till, ökar. Invånares möjlighet att vara delaktiga i stadens utveckling och gestaltning har under de senaste tio åren blivit en allt viktigare fråga för beslutsfattare. Medborgardialog kan användas som ett verktyg för att ge ökat inflytande och bidra till ökad hänsyn till den lokala miljön. Genom att bjuda in medborgarna i planeringsprocessen kan användning, aktiviteter och behov kartläggas i ett tidigt skede. Denna uppsats undersöker temporära platser som tagits fram med hjälp av medborgardialog som metod för att involvera framtida användare. Det temporära ger tillfälle att testa idéer som kanske hade varit svåra att genomföra om det hade varit en permanent gestaltning.

Uppsatsen består av två delar, en litteraturstudie samt en fallstudie innehållande intervjuer och observationer. Den syftar till att undersöka hur temporära platser kan användas för att öka medborgarinflytandet i utvecklingen av staden. Uppsatsen undersöker även olika metoder för medborgardialog och hur dessa kan användas i arbetet med temporära platser.

I uppsatsens litteraturstudie lyfter vi inledningsvis en diskussion om det offentliga rummet idag, hur det är präglad av olika samhällsförändringar, invånares möjlighet att forma den offentliga miljön och vikten av en levande stad. Vidare behandlar uppsatsen temporära platser, hur de har varit ett sätt att möta förändring genom tiderna samt problematiserar användningen av temporära platser. Avslutningsvis tar litteraturstudien upp medborgardialog som metod för att involvera invånare i utvecklingen av staden samt olika metoder och exempel på projekt där medborgardialog har använts.

I fallstudien undersöker vi två platser - *Jubileumsparken* i Göteborg och *Vänskapstorget* i Malmö. De båda platserna är temporära och har tagits fram med hjälp av medborgardialog. Platsbesök, observationer och intervjuer har genomförts. De intervjuade är Jan Liesegang, arkitekt som arbetat med *Jubileumsparken* och Felicia Fredriksson, verksamhetsledare och beställare för *Vänskapstorget*.

I den avslutande diskussionen diskuteras fallstudiens resultat kopplat till litteraturstudien. Fallstudien visar att medborgardialog, i arbetet med temporära platser, kan öka invånarnas delaktighet i stadens utveckling och gestaltning. I projektet *Vänskapstorget* kunde deltagarna bidra med konkreta förslag och påverka gestaltningen. I *Jubileumsparken* fick invånare vara med att bygga på plats och komma med idéer som inspirerade arkitekterna till parkens utformning. Vidare visar studien att det behövs olika metoder för att se till mångfalden av behov i staden. Avslutningsvis tror vi att temporära platser, som metod för att involvera invånare i stadens utveckling, kommer att hålla i sig under en lång tid framöver.

Abstract

Temporary spaces - alternative use for a specific space during a limited time period - has during recent years emerged as a method for city planners to satisfy the need for public spaces in an urban environment. With urbanisation, increasing social gaps and climate change comes the need for accessible public spaces. Residents ability to participate in urban development and design has become an increasingly important issue for decision-makers over the past ten years.

Citizen dialogue can be used as a tool to gain influence and contribute to a greater regard for the local environment. By inviting citizens into the planning process, their use, activities and needs can be mapped out in an early stage. This paper examines temporary spaces that have been developed with the use of citizen participation as a means of engaging future users. Temporary use creates the opportunity to test ideas that might have been difficult to implement in a permanent design.

This paper consists of two parts, a literary study and a case study containing interviews and observations. It aims to examine how temporary spaces can be used to increase citizen influence in urban development. The paper also examines different methods for citizen participation and how it can be used in developing temporary spaces.

Initially the literary study highlights a discussion about the contemporary public space, how it's characterised by various societal changes, residents ability to shape the public environment and the importance of a living city. Further, the paper deals with temporary spaces as a means of facing changes through the ages and problematising the use of temporary spaces. Finally, the literary study addresses citizen dialogue as a method for involving citizens in the development of the city as well as various methods and examples where citizen dialogue has been used.

The case study investigates two different places - *Jubileumsparken* in Gothenburg and *Vänskapstorget* in Malmo. They are both temporary public spaces developed with the help of citizen dialogue. Site visits, observations and interviews have been conducted. The interview subjects are Jan Liesegang, architect who worked with *Jubileumsparken* and Felicia Fredriksson, operations manager and client for *Vänskapstorget*.

In the closing discussion, the case study's results are linked to the literary study. The case study shows that temporary spaces and citizen dialogue can be used as a method for increasing citizens participation in urban development and design. In *Vänskapstorget*, participants were able to contribute concrete proposals and influence the design. In *Jubileumsparken*, citizens were invited to build on the site and come up with ideas that inspired the architects in the design of the park. Furthermore, the study shows that different methods are needed to face the diversity of need in the urban environment. In conclusion we believe temporary spaces as a method to involve residents in the development of the city will last for a long time.

Förord

Vårt kandidatexamensarbete grundar sig i ett intresse och nyfikenhet för hur vi, som framtida landskapsarkitekter, kan arbeta för att öka invånarnas inflytande i stadens utformning. I uppsatsen har vi ämnat att öka vår förståelse för hur medborgardialog och temporära platser kan samverka för att främja invånarnas behov i stadens offentliga rum. Vi har båda tyckt att det har varit roligt och givande att under arbetet fått tillfälle att utforska och sätta oss i det temporära arbetssättet och metoder för medborgardialog.

Våra frågeställningar har varit:

- Hur kan temporära platser användas som ett verktyg för att öka medborgarinflytandet i utvecklingen av staden?
- Vilka metoder finns för att arbeta med medborgardialog och temporära platser?

Vi tackar vår handledare Scott Wahl för all hjälp vi fått i videosamtal och e-post under denna uppsats. Vi vill även rikta ett tack mot Arne Nordius som biträdande handledare, samt vår klasskamrat Agnes Holmgren som varit motläsare. Vi vill också rikta ett särskilt tack till Felicia Fredriksson, verksamhetsledare på *Malmö Folkets park* och Jan Liesegang, arkitekt på *Raumlabor* för att de ställde upp på våra intervjuer. Sist men inte minst, vill vi tacka våra vänner och familj som har stöttat oss, läst utdrag och gett oss tillåtelse att använda deras fotografier.

John Lind

Anna Peterson

Malmö 25 maj 2020

Sammandrag	4
Abstract	5
Förord	7
Inledning	10
Bakgrund	11
Mål och syfte	11
Frågeställningar	11
Material och metod	12
Litteraturstudie	16
Inledning	17
Offentliga rummet idag	18
Temporära platser - för att möta förändring	20
Medborgardialog	23
Fallstudie	30
Inledning	31
Jubileumsparken	32
Vänskapstorget	40
Diskussion	48
Inledning	49
Temporära platser och medborgarinflytande	50
Temporära platser - metoder för medborgarinflytande	52
Metoddiskussion och källkritik	54
Avslutning	57
Referenser	58
Bilagor	60

Inledning

Inledning

Bakgrund

Under våra snart tre år på *Landskapsarkitektutbildningen* har vi ofta fått höra att en plats alltid är under förändring. Den danska arkitekten Steen Eiler Rasmussens begrepp “Det långsomme skuespil” (det långsamma skådespelet) uppkom tidigt i utbildningen och syftar på att en plats alltid förändras, både mellan årstiderna och över åren som går. Med tiden förändras användningen på en plats och trender påverkar hur vi som invånare använder staden. Detta både genom olika aktiviteter och hur vi rör oss i det offentliga rummet. Under sommaren 2016 kom mobilappen *Pokémon go* som gick ut på att fånga *Pokémons* genom mobiltelefonen. På gator, torg och i parker fanns virtuella rum där *Pokémons* kunde fångas varpå människor drogs ut i stadens offentliga rum för att använda appen. Trenden försvann lika fort som den kom och sommaren därpå var *Pokémons* passé och ersatt av en ny trend. Exemplet visar hur trender påverkar användandet av staden och väcker frågan hur stadsrummet kan anpassas efter sin samtid.

Under utbildningen har vi intresserat oss för frågor som rör social hållbarhet och hur vi som landskapsarkitekter kan bidra till att skapa möten, rörelse och liv i stadens offentliga rum. En övertygelse som vuxit sig allt starkare under utbildningens gång är att invånarna ska få vara med och utveckla stadens offentliga rum varför ett intresse för medborgardialoger har väckts. Utifrån dessa intresseområden började vi i uppsatsens startgröpar att utforska fältet och stötte på ett faktablad om *Sommargåtor* (Esaiasson 2019). Vi fick upp intresset för hur offentliga platser kan användas på ett temporärt sätt, därför beslutade vi oss för att undersöka temporära platser närmare. En fallstudie gjordes där vi undersöker två platser som vi kände till

sedan tidigare. Den ena platsen är *Jubileumsparken* i Göteborg, och den andra *Vänskapstorget* som ligger i *Folkets park* i Malmö. Platserna fångade vårt intresse eftersom de har en annorlunda utformning, de är båda temporära vilket bidragit till en experimentell gestaltning. Både *Jubileumsparken* och *Vänskapstorget* har utformats med hjälp av medborgardialog. *Jubileumsparken* har sedan 2014 utvecklats i olika etapper tillsammans med invånare för att skapa en ny stadspark i Göteborg. *Vänskapstorget* har sedan 2019 varit en temporär plats anpassad efter ungdomar i Malmö.

Mål och syfte

Målet med denna uppsats är att undersöka hur temporära platser och medborgardialog kan samverka för att främja invånarnas behov i stadens offentliga rum. Genom en litteraturstudie, fallstudie och intervjuer ämnar uppsatsen att föra en diskussion kring hur medborgardialog används i arbetet med temporära platser. Syftet med denna uppsats är att öka vår förståelse för hur vi, som landskapsarkitekter, kan lyfta invånarens initiativ genom att arbeta med temporära platser.

Frågeställningar

- Hur kan temporära platser användas som ett verktyg för att öka medborgarinflytandet i utvecklingen av staden?
- Vilka metoder finns för att arbeta med medborgardialog och temporära platser?

Material och metod

Litteraturstudie

Litteraturen vi utgår från har vi funnit genom att söka på SLU-bibliotekets databas Primo, Malmö stadsbiblioteks söktjänst MALIN, Alnarpsbiblioteket och Malmö stadsbiblioteket. Genom kedjesökning har vi hittat mycket litteratur genom referenslistorna i andra publikationer. Litteraturstudien syftar till att informera fallstudien och lyfter fram existerande teorier om temporära platser, medborgardialog och samhällsförändringar. Studien är tvärvetenskaplig och behandlar landskapsarkitektur, filosofi, sociologi, historia och ekonomi. Boken *The temporary city* av Peter Bishop & Lesley Williams (2012), publikationen *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur - rumsskapande händelser och gemenskapande platser* av Malin Zimm (2016) och antologin *Framtiden är redan här: hur invånare kan bli medskapare i stadens utveckling*, redaktörer Martin Berg och Sara Danielsson (2013) är litteratur vilket uppsatsen haft sin grund i.

Fallstudie

Två intervjuer, 30 minuter vardera, genomfördes den andra april 2020. Vi båda deltog under de två intervjuerna och turades om att ställa frågor, den ena har lett samtalet och den andra lyssnat, tagit anteckningar och ibland inflikat med följdfrågor. Intervjun med Jan Liesegang genomfördes via *Skype* och intervjun med Felicia Fredriksson genomfördes via telefon. Intervjuerna spelades in med mobiltelefon och transkriberades därefter. Informanterna har fått möjlighet att korrigera sina citat i efterhand. En kvalitativ intervjumetod tillämpades med en låg grad av standardisering. Detta för att ge intervjupersonerna utrymme att svara på frågorna med egna ord. Graden av strukturering har också varit låg vilket innebär att frågorna ställs i den ordningen som passar i de olika intervjuerna (Patel och Davidsson 2003, s. 78). Frågorna

som ställdes i intervjuerna utformades kring tre teman: projektets utformning, medborgardialog och temporär arkitektur. Samma intervjuformulär användes i båda intervjuerna med små justeringar för projektens olikheter, detta för att lättare kunna jämföra projekten. Syftet med intervjuerna var att upptäcka och identifiera de intervjuades uppfattningar om projektet och hur det fungerat att arbeta temporärt och med medborgardialog. Detta för att ge en mer komplex bild av projekten. Syftet med fallstudien är göra en djupdykning i två temporära platser som använt sig av medborgardialog som metod för att öka invånarnas inflytande i planeringen. Förhoppningen med fallstudien är att den ska ge oss en ökad förståelse för arbetsmetoden och därefter kunna svara på våra frågeställningar.

För att få mer information om projekten har även artiklar och pressmaterial används för att komplettera intervjuerna med information vi inte fick med under samtalen. Information har hämtats från *Disorders* och *Ramlabours* hemsidor, *Göteborgs stad* och *Ramlabours* pressmaterial om badkultur, *Folkets parks* hemsida samt en intervju i tidskriften *Arkitekten* med Karin Andersson.

Den sjunde april 2020 genomfördes platsbesök på de valda platserna för fallstudien. Den ena av oss besökte *Jubileumsparken* i Göteborg och den andra *Vänskapstorget* i Malmö. Vid platsbesöket genomfördes en observation utifrån den danske arkitekten Steen Eiler Rasmussens *Basic Observations* (1959) med syfte att undersöka hur platserna fungerar. Under utbildningens gång har vi lärt oss många olika analysmetoder för att förstå platser och dess omgivning. Ingen analysmetod är heltäckande och alla har både för och nackdelar. Då vi delade upp oss och

genomförde ett platsbesök var insåg vi att det var klokt att välja en metod vi båda var insatta i sedan tidigare för att vi skulle kunna jämföra platserna. Enligt Rasmussens teori är det inte tillräckligt att enbart titta på en plats för att förstå, den måste upplevas. Detta genom att observera hur platsen har designats, för vilket ändamål samt hur den är anpassad efter rytmen som omger den specifika platsen.

Patel och Davidson (2003) menar att observationsmetoden användbar för att studera beteenden och skeenden i naturliga situationer samtidigt som det händer. Beroende på vilken problemställning forskaren ställer, kan det uppstå svårigheter när det kommer till observationsmetoden. Det kan vara svårt att observera och förutse förekomsten av spontana händelser och beteenden på en plats. Dessutom är det svårt att veta om det som observeras är representativt för platsen eller om det bara är en engångsförekomst just den givna dagen som observationen görs (Patel och Davidsson 2003, s. 88-89). För att hantera denna problematiken har vi snarare fokuserat på att tolka platsernas utformning, färg och material än att fokusera på användning.

Enligt Patel och Davidsson (2003, s. 95) finns det olika sätt att förhålla sig som observatör. I denna studie har vi valt att vara icke-deltagande och ickekänd för dem som observeras. Patel och Davidsson uppmanar till försiktighet när det kommer till vara en ickekänd observatör då det innebär etiska dilemman. Individerna som observeras är inte medvetna om att de observeras och har inte givit sitt samtycke till att vara med i studien (Patel och Davidsson 2003, s. 97). Det etiska dilemma med att vara en ickedeltagande observatör ger oss ytterligare

skäl att i fallstudien fokusera på platsernas utformning snarare än användning.

Grupparbete

Arbetet har genomförts som ett grupparbete. Litteraturen har valts gemensamt men läsningen har gjorts separat och sedan diskuteras gemensamt. Arbetets olika delar har delats upp för att i ett senare stadie bearbetas och diskuteras sinsemellan. Att under processens gång kunna bolla idéer och diskutera texten ser vi har varit en stor fördel. Att vi valde att göra fallstudiens observation separat kan ha påverkat diskussionen i det att vi varit olika insatta i de olika projekten.

Avgränsningar

Uppsatsen är författad utifrån ett landskapsarkitektsperspektiv vilket innebär att vi endast skriver om temporära platser i utomhusmiljön. Vidare är arbetet avgränsat till temporära platser i det offentliga rummet i staden. Detta har inneburit att fallstudien är begränsad till att innefatta temporära utomhusplatser i stadens offentliga miljö.

Litteraturstudien lyfter temporära platser, medborgardialog och samhällsförändringar vilka alla utgör delar av omfattande samhällsdiskussioner. Vi är medvetna om att vi endast berör dessa ämnen övergripande och att en djupare analys skulle behöva göras för att dra säkra slutsatser. Vi väljer ändå att beröra dessa ämnen för att sätta de platser vi studerar i fallstudien i en samhällskontext och på så vis öka vår förståelse för temporära platser och medborgardialog.

Inom ramarna för denna uppsats har vi i fallstudien avgränsat oss till att studera två temporära platser och göra två intervjuer. För att dra säkra slutsatser kring hur väl den temporära metoden och medborgardialog fungerar skulle fler platser behöva studeras och fler personer intervjuas. De personer som intervjuas är en arkitekt som har arbetat med *Jubileumsparken* och beställaren för *Vänskapstorget*. Intervjuer med invånare som var involverade i medborgardialogerna på de temporära platserna hade också behövt göras för att få med invånarnas röster i uppsatsen. Uppsatsen är begränsad till att behandla ämnet utifrån ett perspektiv där invånarnas röster istället återges från de som initierat projekten. Detta "uppifrån" perspektiv är det vi själva kommer att ha när vi kommer ut i arbetslivet som landskapsarkitekter.

Begreppsförklaringar

Medborgardialog

Medborgardialog är ett begrepp vi använder för att beskriva dialog mellan planerare och invånare. Vi använder medborgare i betydelsen invånare vilket även inkluderar invånare som inte har medborgarskap i landet.

Temporär användning

Begreppet syftar på en alternativ användning av en plats under en begränsad tidsperiod. Vi använder begreppet temporär användning för att beskriva användningen av temporära platser. Bishop & Williams (2012) och Zimm (2016) beskriver hur temporär användning kan bidra till aktivering av platser och nya typer av användningar.

Temporär arkitektur

Begreppet *temporär arkitektur* tas upp i flera av de källor vi läst och används i fallstudien av de intervjuade. Begreppet beskriver en okonventionell gestaltning av en plats under en begränsad tidsperiod.

Temporära platser

Vi använder begreppet temporära platser för att beskriva temporär arkitektur eftersom det är ett mer omfattande begrepp som inte bara beskriver hur en plats är gestaltad utan också användningen. Vi kommer därför, i första hand att använda temporära platser och temporär användning för att beskriva fenomenet men i de fall där vi citerar och refererar till källor som använder sig av begreppet "temporär arkitektur" har det istället skrivits.

Litteraturstudie

Litteraturstudie

Inledning

Litteraturstudie lyfter inledningsvis en diskussion om det offentliga rummet idag, hur det är präglat av olika samhällsförändringar, invånares möjlighet att forma den offentliga miljön och vikten av en levande stad. Vidare behandlar uppsatsen temporära platser, hur de har varit ett sätt att möta förändring genom tiderna samt problematiserar användningen av temporära platser. Avslutningsvis tar litteraturstudien upp medborgardialog som metod för att involvera invånare i utvecklingen av staden samt olika metoder och exempel på projekt där medborgardialog har använts.

Litteraturstudien innehåller följande delar:

Offentliga rummet idag

Samhällsförändringar i tiden

Temporära platser - för att möta förändring

Temporära platser - genom tiderna

Temporära platser - idag

Medborgardialog

Medborgarinflytande i planeringen

Metoder för temporära platser och medborgardeltagande

Offentliga rummet idag

De senaste 30 åren har präglats av stora samhällsförändringar, ökade klyftor mellan rika och fattiga, starka urbaniseringsprocesser och klimatförändringar (Stenberg 2013, s. 25). Under denna period har en stor inflyttning skett till städer i Sverige. Med en växande befolkning i städerna ökar bostads- och fastighetspriserna, vi tvingas att bo allt trängre. Detta innebär att behovet av att vistas ute i väl utformade offentliga rum ökar (Svensson 2017, s. 29). Med en större inflyttning till städerna ökar också mångfalden. Enligt Malin Zimm (2016, s. 7), doktor i arkitektur, medför en större mångfald en större funktionsvariation mellan stadens invånare; vi har olika fysiska och ekonomiska förutsättningar samt kulturella och sociala bakgrunder. Dessutom skiljer sig behoven för en och samma person över tid och mellan olika platser.

Samhällsförändringar i tiden

Enligt Eric Clark, professor i kulturgeografi vid *Lunds Universitet* är gentrifiering “[...] en process som innebär att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändras så att den nya gruppen får högre socioekonomisk ställning än den tidigare, samtidigt som den byggda miljön också förändras genom nya investeringar i fast egendom” (2014, s. 39). Holgersson & Thörn (2014) menar att gentrifiering skapar bortträngning. Vissa invånare gynnas på bekostnad av andra som måste flytta från de attraktiva områdena när hyrorna ökar på grund av så kallade stadsomvandlingar där hyresrätter renoveras eller görs om till bostadsrätter. Detta skapar boendesegregation och medför en rumslig uppdelning av staden (Holgersson & Thörn 2014, s. 13). Invånare i staden är fördelade efter socioekonomiska förutsättningar, de med minst resurser bor i de områden med de sämsta livsvillkoren menar Ann Legeby, doktorand

vid *Kungliga Tekniska Högskolan* (2008, s. 16). De segregerade stadsdelarna blir sårbara vilket resulterar i en stad som är mindre robust.

Samspelssegregation innebär att olika sociala grupper inte möts i stadens offentliga rum. Legeby (2008) hävdar att samspelsegregation spelar en lika stor roll i staden som boendesegregation. Hur invånare möts och ser varandra i olika sammanhang har en stor betydelse för den sociala och kulturella mångfalden i staden. Vidare menar Legeby att boendesegregation inte behöver vara lika negativ om en stad kan bidra till naturliga möten i det offentliga rummet. Väl utformade mötesplatser i staden har en stor betydelse för samspelet mellan stadens olika grupper (Legeby 2008, s. 16).

Runt om i Sverige finns ett växande motstånd mot såväl den bristande medborgardelaktigheten som de höjda hyrorna. I Umeå pågår stora förändringar av stadskärnan. Bland annat är *Apberget*, den offentliga plats där demonstrationståg ofta utgår ifrån hotad att bli plats åt ett nytt shoppingcentrum, något som skapat diskussion mellan medborgare och beslutsfattare (Holgersson & Thörn 2014, s. 29).

Henri Lefebvre myntade begreppet *Rätten till staden* 1968 i boken med samma namn där han skriver om invånares rätt att forma det urbana rummet. Boken har fått stort inflytande, flera sociala rörelser som amerikanska *The Right to the City Alliance* har skapats för att påverka beslut inom områden som stadsmiljö, medborgarengagemang och miljörätt för att skapa rättvisare städer (Holgersson & Thörn 2014, s. 24). Enligt statsvetaren Margit Mayer handlar *rätten till staden* om att skapa delaktighet och utrymme för stadens invånare att forma staden efter sina behov. *Rätten till staden* utgör en

motkraft för att göra fördelning av samhällets resurser mer jämlik (Holgersson & Thörn 2014, s. 25). Kulturgeografen David Harvey (2011, s. 156) pekar på att *rätten till staden* är begränsad till en mycket liten elit som har ekonomiska och politiska förutsättningar att forma staden efter sina behov. Om alla invånare däremot får möjlighet att delta i skapandet av staden bidrar det till att alla känner tillhörighet till staden (Harvey 2011, s. 124).

Levande stad

Jan Gehl, professor i stadsplanering, hävdar att en levande stad bidrar till en trygg, hållbar och hälsosam stadsmiljö. En levande stad behöver ett varierat och komplext stadsliv med en blandning av sociala platser och viktig infrastruktur. Människor i staden behöver platser att mötas på men även möjligheten att ta sig dit. Livet i staden spelar en viktig roll för hur människan uppfattar sin närmiljö. Dagens planering utgår ofta från att fokusera på funktioner som handel, transport och annan infrastruktur. Genom att även fokusera på de sociala värdena i planeringen kan staden skapa levande offentliga rum som kan användas på olika sätt av olika grupper (Gehl 2010, s. 63).

Temporära platser

- för att möta förändring

En temporär plats kännetecknas av något som sker utöver det vanliga i vår vardag (Zimm 2016, s. 23). Människor och organisationer gör platser till sina egna i det offentliga rummet genom att använda dem temporärt (Bishop & Williams 2012, s. 3). Användningen kan vara allt från gerillaodling, boomen av musikfestivaler till pop-up affärer (Bishop & Williams 2012, s. 18). Enligt Zimm (2016, s. 23) är egentligen alla platser temporära eftersom de ständigt är i en kamp mot tiden. Temporära platser kan bli ett verktyg för att stärka gemenskapen i en stad, möta olika behov samt visa en riktning mot en demokratisk och rättvis tillgång av stadens rum (Zimm 2016, s. 7). Att arbeta med temporära platser medför att de kan anpassas efter olika grupper och deras behov samtidigt som det kan ändras över tid (Zimm 2016, s. 12). Zimm, Bishop och Williams framhåller att temporär användning kan bidra till aktivering av platser och nya typer av användningar. Enligt Bishop och Williams (2012, s. 213) utgör temporärt användande en reaktion mot en värld där framtiden är allt mer osäker. Vi inbillar oss att världen är permanent men det enda vi kan vara säkra på är att allting förändras (Bishop & Williams 2012, s. 11).

Temporära platser - genom tiderna

Att använda temporära platser för att möta förändring är ingen ny företeelse. Enligt Bishop och Williams (2012, s. 6) använde sig de första nomaderna av tillfälliga bosättningar för att skydda sig mot vind och regn. Detta visar att arbetssättet existerat lika länge som mänskligheten. Arkitekturprofessorerna Philipp Oswald, Klaus Overmeyer och Philipp Misselwitz (2013, s. 7) skriver att temporär användning varit ett sätt att möta olika förändringar som samhället ställts inför under de senaste århundradena. Industrialiseringen under 1800-

talet medförde en stor inflyttning till städerna vilket innebar en stor utmaning för bostadsbyggnadet. För att hantera bostadsbristen växte kåkstäder fram i utkanten av städerna som en form av temporärt boende (Oswald et al. 2013, s. 7). Under 1900-talet har evenemang som OS, mässor och trädgårdsfestivaler varit ett sätt att arbeta med temporära platser. Evenemangen har ibland medfört förändringar i städerna (Bishop & Williams 2012, s. 7). Många projekt som setts som temporära står idag kvar som något permanent. Eiffeltornet, till exempel, var ursprungligen tänkt att vara temporär men har nu blivit permanent (Bishop & Williams 2012, s. 17).

Under mitten av 1900-talet rationaliserades industrin och stora delar flyttades från västvärlden till lågavlönade länder. Denna förändringen medförde nya förutsättningar för den temporära användningen. Stora industriområden lämnades tomma och blev en grogrund för temporärt användande (Oswald et al. 2013, s. 7). I områdena har olika typer av aktiviteter som vanligtvis inte får en plats i staden kunnat etablera sig. Aktiviteterna som de oanvända ytorna används till kan vara allt från gatukonst till motorcykelslalom. Initiativen till den temporära användningen av platserna kan både komma från invånarna och myndigheter. Enligt Oswald et al. (2013, s. 7) har denna förändring haft en stor betydelse för temporärt användande under 1900-talet.

Temporära platser - idag

De senaste åren har intresset för temporärt användande ökat som ett fenomen både från akademiker så väl som från media (Bishop Williams 2012, s. 18). En orsak till det ökande intresset skulle kunna vara att det idag finns fler arenor att uttrycka och engagera sig på. Bishop &

Williams (2012, s. 33) menar att ny teknologi underlättar nätverkande mellan olika intressegrupper, det är lättare att få kontakt med varandra och organisera spontana aktiviteter; en parkering blir en biograf under stjärnhimlen, parken en studio för yogaklassen eller rollerderby-klubben. Zimm (2016, s. 12) tar upp sociala medier som ett exempel på ny teknologi, som bidragit till nya sätt att dokumentera platser. Zimm, Bishop och Williams framhåller att den nya teknologin har medfört ett ökat intresse för temporära platser. Vi har också identifierat fler faktorer som kan ha bidragit till arbetssättets popularitet. Under de senaste åren har flera stora priser gått till olika projekt och personer som arbetar med temporära platser och arkitektur. 2014 fick arkitekten Shigeru Ban de prestigefulla *Pritzker* priset. Ban har bland annat arbetat med flera temporära platser där han byggt allt från kyrkor till flyktingläger (Architecture and anthropocene 2019). Flera typer av temporära platser som *sommargåtor* växer idag som trend bland svenska kommuner. *Sommargåtor* är en metod där små medel kan bidra till en positiv förändring i det offentliga rummet (Esaiasson 2019, s. 7). Temporärt användande som fenomen kan vara en trend som håller i sig under lång tid och fyller en funktion i professionellt tänkande inom stadsplanering eller så är det snart passé (Bishop & Williams 2012, s. 4).

Enligt Zimm (2016, s. 13) kan temporära platser på kort tid skapa nya mötesplatser och bidra till en större rörlighet i staden. Rörligheten bidrar till nya sociala möjligheter där invånarna lär känna sitt område och sina grannar. Ett nära samarbete mellan allmänheten, offentlighet och gestaltningskompetens kan bidra till projekt som förändrar både platser och aktiviteter i staden (Zimm 2016, s. 7). Bishop & Williams poängterar att temporärt användande inte ska ses som en experimentell prototyp för en framtida permanent användning utan att det har ett stort värde i sig. Temporära platser bidrar till att skapa spännande och intressanta stadsrum. Det är inte något som snabbt ska testas för att få det överstökad så att en permanent plats kan byggas (Bishop & Williams 2012, s. 215). De temporära platserna kan uppmärksamma tidigare oanvända platser eller ompröva dess syfte (Zimm 2016, s. 13).

Sommargågata, Malmö. Foto: John Lind

Användandet av temporära platser kan idag spela en viktig roll för att möta snabba förändringar och osäkra ekonomiska förutsättningar (Bishop & Williams 2012, s. 3). Myndigheter söker permanenta och slutgiltiga lösningar men ofta är planerna utdaterade innan de har hunnit genomföras (Bishop & Williams 2012, s. 19). Enligt Zimm (2016, s. 12) har den svenska samhällsplaneringen gått in i en förvaltande fas. En fas med lite förnyelse och där utmaningar oftast möts utifrån en teknisk infallsvinkel. Istället för att arbeta med översiktlig planering som kräver mycket resurser, makt och kontroll, har myndigheter runt om i världen börjat experimentera med temporära platser. Genom att bygga temporära platser kan områden i staden göras tillgängliga för att användas nu istället för om 10 år (Bishop & Williams 2012, s. 3).

Enligt Zimm (2016, s. 12) kan ett arbete med temporära platser skapa ett större gestaltningsmässigt svängrum där nya tekniker, material och konstruktionsmetoder kan prövas i en spännande form. Byggsektorn skapar idag stora mängder utsläpp och avfall som tär på jordens resurser (Johansson 2018, s. 29). Sverige är ett av de länder som har en topplacering i överkonsumtion och resursslöseri. Återanvändning och återvinning är en av de metoder som behövs för att minska klimatpåverkningar på vår planet (White 2019). Arkitektur- och

designkritikern Annica Kvint menar att vägen är lång och snårig mot en cirkulär byggbransch där återbruk prioriteras (2019, s. 33). Temporära platser kan användas som en metod för att experimentera med återvunnet material.

Den amerikanska journalisten Lydia Depillis (2012) menar att det krävs flera åtgärder för att uppnå en förändring av ett område. Temporära platser kan vara en åtgärd men löser inte ensamt problemet. Hon tar upp ett exempel där ett nedgången område i Washington användes som en temporär plats för konst under ett par månader. Enligt Depillis (2012) riktade sig den temporära platsen främst till "hippa" innerstadsbor. Syftet med projektet var att ändra attityden till området, men när projektet tog slut återgick det till det normala. Vi har också funnit flera andra källor som tar upp problematik kring temporära platser. Esaiasson (2019, s. 7) ser en risk i att *sommargåtor* kan skapa en snedvriden konkurrens för de verksamheter som ligger i anslutning till platsen. Enligt Zimm (2016) finns det flera kritiker som menar att temporära platser kan ersätta långsiktiga satsningar. Zimm (2016) pekar på att temporära platser kan motivera och i vissa fall normalisera frånvaron av offentliga satsningar och bristen på långsiktig förvaltning. Vad Zimm vill lyfta fram här är vikten av etablera både temporära och permanenta platser i staden, det ena ersätter inte det andra.

Byggglekplats, Malmö. Foto: John Lind

Medborgardialog

Medborgarinflytande i planeringen

Intresset för brukarmedverkan i planeringsprocessen har under de senaste tio åren ökat över hela världen. Medborgarens möjlighet att aktivt delta och påverka sin omgivning har blivit en allt viktigare fråga för beslutsfattare för att skapa tillit och legitimitet till det demokratiska systemet (Bishop & Williams 2012, s. 138). Medborgardialog kan användas som ett verktyg för att ge ökat inflytande och bidra till ökad hänsyn till den lokala miljön. Genom att bjuda in medborgarna i planeringsprocessen kan användning, aktiviteter och behov kartläggas i ett tidigt skede. Deltagande stärker sammanhållningen i samhället och medborgardialog bidrar till att skapa relationer och förtroende mellan kommun och medborgare (Boverket 2020).

Enligt Oswald et al. (2013, s. 5) medför dagens planeringsmetoder problem för samverkan mellan myndigheter och initiativ från invånarna. De fysiska värdena, som utgörs av byggnader och infrastruktur, prioriteras medan de sociala värdena ofta kommer i andra hand. Berlin är ett exempel där myndigheternas planer tagit en annan väg än den som utvecklats på plats av medborgarna. Efter Berlinmurens fall planerade myndigheterna för en expansion av staden. Utvecklingen stannade snabbt av och i de planerade utvecklingsområdena växte ett "nytt" Berlin fram genom initiativ från medborgarna. Den nya tillåtande atmosfären medförde en ny inflyttning till staden. Det som myndigheterna såg som ett misslyckande och hinder för den urbana utvecklingen visade sig vara ett stort värde för Berlin. Problemet där myndigheternas planer inte samverkar med medborgarnas initiativ påträffas även i många andra europeiska städer (Oswald et al. 2013, s. 5).

I Sverige ska medborgare ha rätt till insyn och inflytande i planeringens olika skeden genom Plan- och bygglagen (2010:900) (Stenberg 2013, s. 22). Lagen syftar till att främja en "[...] en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer" (1 kap. 1 § första stycket (PBL 2010:900)). I lagen framgår att myndigheter ska samråda med berörda intressenter och aktörer vid detalj- och översiktlig planering. Enligt Jenny Stenberg, docent i arkitektur på *Chalmers Tekniska Högskola* (2013, s. 22) fungerar förhållandet mellan aktörer med jämlik maktrelation väl i dialogen medan förhållandet medborgare och exempelvis kommunen har kritiserats för att fungera sämre. Även om lagen finns har den inte inneburit någon skyldighet för myndigheterna att lyssna på invånarnas önskemål (Stenberg 2013, s. 22).

Det finns, menar Stenberg (2013), flera problem angående hur Plan- och bygglagen fungerar i praktiken när det kommer till invånarnas röst. Ett problem som Stenberg tar upp är frågan om vem som ses som aktör med rätt att lämna synpunkter. Ofta är det bara invånare som äger något, till exempel en bostad som ligger inom detaljplaneområdet medan den som har en hyresrätt i samma område inte blir tillfrågad. Enligt Plan- och bygglagen ska detaljplaner hållas tillgänglig för granskning där alla invånare kan lämna synpunkter men här har, återigen, invånare som äger sin fastigheter starkare röst än de som inte gör det (Stenberg 2013, s. 22).

Ett annat problem som Stenberg tar upp är myndigheternas avsikt med att inkludera invånare i samråd. Meningen är att Plan- och bygglagens samråd ska ge möjlighet till insyn och påverkan och därigenom ge ett så bra underlag till beslut som möjligt. Denna process kan vara

tidskrävande eftersom myndigheter har skyldighet att sammanväga alla aktörers synpunkter och många politiker och tjänstemän vill därför ta bort denna rätt för att spara tid och pengar (Stenberg 2013, s. 23). Det tredje problemet som Stenberg tar upp är frågan om när invånare inkluderas i planeringsprocessen. Avsikten i Plan- och bygglagen är att invånare ska bjudas in till samråd i detaljplaneringsstadiet men problemet är att det i detta skedet redan har fattats en mängd beslut som rör invånarna. Dessa beslut kan komma att ifrågasättas vid samråd, något som myndigheterna uppfattar som störande - synpunkterna kommer försent, de har ju redan tagit besluten, menar Stenberg. Med bakgrund till dessa problem borde medborgardialog ske tidigare i processen, exempelvis redan då det så kallade programmet för detaljplan skrivs. I detta skede är förutsättningarna för medborgardeltagande bättre. Om det gäller utvecklingen av ett bostadsområde, till exempel, är det i den här delen av processen som områdets problem och potential diskuteras och formuleras, frågor som de boende har god kunskap om. Dock kan det, enligt Stenberg (2013, s. 23) vara svårt att involvera medborgarna tidigare i processen eftersom projektet då kan vara alltför abstrakt.

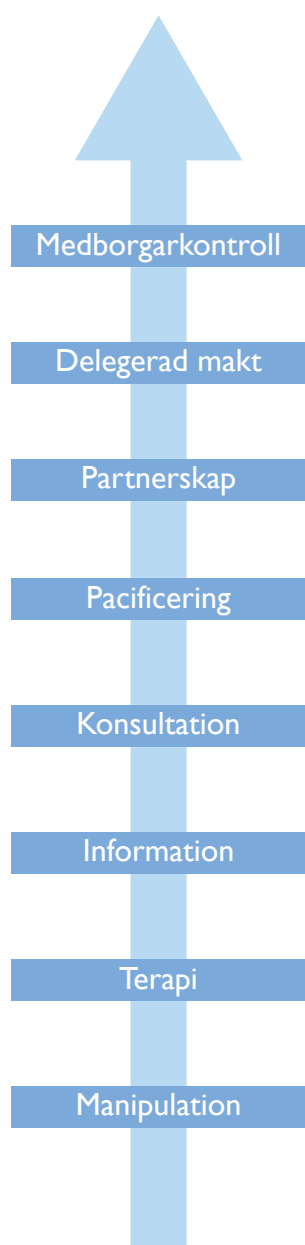
Moa Björnson är projektledare på Miljöförvaltningen, Malmö stad och har arbetat med medborgardialog i flera projekt. Hon menar att de kan vara svårt att locka invånare till att på fritiden vara med och delta i medborgardialoger i form av workshops och panelsamtal. Vidare lyfter Björnson att den som oftast deltar, hörs och syns mest i traditionella samråd är en vit medelålders, medelklass man med akademisk utbildning. Detta är problematiskt eftersom det utan en medveten strategi finns en risk att befintliga maktstrukturer upprätthålls. "Att målgruppsanpassa vissa delaktighetsprocesser

kan därför vara nödvändigt. För att inkludera vissa grupper och bidra till ett mer jämlikt inflytande totalt sett, måste man ibland exkludera andra grupper" (Björnson 2015, s. 129). I citatet framgår vikten av att anpassa medborgardialogen efter sammanhang och variera, både sättet som medborgardialogen genomförs på och vilka som bjuds in att delta, för att möjliggöra för olika grupper att påverka.

Modeller för medborgardialog

Emma Corkhill, forskare i kulturgeografi vid *Göteborgs Universitet* ser en risk i att arbeta med modeller. Risken med modeller, anser hon, är att de förenklar en komplex verklighet till den grad att det är lätt att tro att modellen löser alla problem (Corkhill 2013). Å andra sidan fortsätter Corkhill, är det just den förenklade bilden som är modellens styrka eftersom den hjälper aktörer att förstå och kommunicera kring komplicerade företeelser. Medborgardialog som begrepp används idag i många olika sammanhang och kan syfta till allt från stora projekt där medborgaren är med i projektet och fattar beslut till möten där medborgarna får information om ett projekt. För att förstå de olika nivåerna av deltagande har flera modeller gjorts. Den mest kända och citerade modellen för medborgardialog är planeringsforskaren Sherry Arnsteins *Deltagandestege* från 1969, i artikeln *The ladder of citizen participation* beskriver hon åtta nivåer av deltagande. Manipulation, terapi, information, konsultation, pacifiering, partnerskap, delegerad makt och medborgarkontroll. Dessa menar hon är förenklade men att de hjälper till att illustrera att de finns en gradering av medborgardeltagande. Arnstein modell visar fördelningen av makt mellan tjänstemän/politiker och medborgare och syftar till att låta alla invånare delta i planeringsprocessen. Modellen är organiserad i en steg där nedersta stegen

utgör den lägsta nivån av deltagande, att deltagarna i dialogen blir manipulerade att tro att de har inflytande (icke-deltagande) till mitten av stegen där deltagarna får information och konsulteras (symboliska åtgärden) till högst upp på stegen där medborgarna har full kontroll över besluten (medborgarkontroll) (Arnstein 1969).

Arnsteins deltagandestegen. Illustrerad av John Lind

Archon Fung, professor i demokrati vid *Harvard University* kritiserar Arnsteins modell. Fung menar att det faktum att *Deltagandestegen* strävar uppåt, mot medborgarkontroll, inte alltid är eftersträvansvärt. Det finns flera exempel i historien där medborgarmakt varit mer eller mindre förödande. Fung har utvecklat Arnsteins modell och utformat *Demokratikuben* (2006). Arnsteins *Deltagarstege* skrevs i slutet av 1960-talet och mycket har hänt inom demokrati- och deltagarforskning sedan dess (Fung 2006, s. 67). I dagens komplexa samhälle krävs flera olika sätt att skapa möten mellan medborgare och beslutsfattare i en mångfald av frågor. I *Demokratikuben* kan mål och syfte variera med typen av medborgardialog, utan som i Arnsteins *Deltagarstege* vara graderade till bättre eller sämre form av dialog. Vidare ställer Fung sig frågan hur mycket och vilken sorts deltagande som ska ingå i en representativ demokrati (Fung 2006, s. 66). Fung menar att politiker ska ha det övergripande ansvaret när det kommer medborgardialog och att medborgardialogen snarare ska ses som ett komplement till den representativa demokratin. Fördelningen av makt, fortsätter Fung, mellan politiker/tjänstemän och medborgare är viktig men ska endast utgöra en del av dialogen. Fung tar upp tre frågeställningar, den första handlar om vem som deltar, vissa deltagandeprocesser är öppna för allmänheten medan andra bara involverar en specifik intressegrupp. Den andra frågan handlar om hur deltagarna byter information och tar beslut, många allmänna möten går ut på att deltagarna får information. Den tredje frågan handlar om vad länken mellan deltagarnas beslut och offentlig verksamhet är (Fung 2006). De tre frågeställningarna som Fung lyfter upp kan vara ett hjälpmedel för att göra det tydligare vad medborgardialogen ska användas till och varför.

Corkhill (2013) framhåller att bilden av medborgardialog riskerar att bli negativ om det inte leder till att medborgarnas idéer kommer fram och inte resulterar i något konkret. Om en kommun, till exempel kallar till en dialog i form av ett öppet möte och sedan struntar i att ta in deltagarnas förslag ger det falska förhoppningar till medborgarna och legitimiteten i de politiska besluten undermineras. Detta är, enligt Corkhill inte delaktighet utan hon menar att om delaktighet ska uppnås behöver den som håller i dialogen arbeta aktivt med deliberativa metoder vilket tar både mer tid och engagemang i anspråk, både från den som håller i dialogen och från den som deltar (Corkhill 2013, s. 46).

Tim Delshammar, landskapsarkitekt och lektor i landskapsplanering vid *Sveriges Lantbruksuniversitet* i Alnarp skriver i sin doktorsavhandling om brukarmedverkan i kommunal parkverksamhet (2005). I avhandlingen tar Delshammar upp ett exempel där ungdomar involveras i att vara med och utforma *Ungdomens plats* i Helsingborg. I området där platsen skulle byggas fanns flera starka intressenter, där bland en kanotklubb som legat i området sedan sekelskiftet. Stadens parkförvaltning som var huvudman för projektet hade därmed inte tillräckligt stort inflytande över platsen för att kunna garantera ungdomarna som deltog i projektet inflytande. Mycket kompromisser behövde göras vilket resulterade i att ungdomarnas idéer inte kom fram. ”Deltagarna var osäkra på vilka förutsättningar som egentligen gällde för gruppens arbete, framförallt tvivlade man på om det fanns något uppriktigt intresse för de förslag som gruppen arbetade med” (Delshammar 2005, s. 104-105). I citatet framgår att det är viktigt att den som håller i medborgardialogen är på det klara med projektets förutsättningar innan ett projekt sätts igång. Uppgiften för ungdomarna som

deltog i projektet *Ungdomens plats* var att vara med och planera och gestalta platsen men slutade i att deras arbete användes som inspiration. I efterhand, skriver Delshammar (2005) ångrade parkförvaltningen att de använt sig av medborgardialog i projektet eftersom de inte hade kunnat hålla vad de lovat ungdomarna.

Corkhill (2013) menar att medborgardialog har stor potential att öka rättvisan i samhället genom att bjuda in flera olika grupper att delta i den politiska diskussionen. Olika sorters dialoger i en mångfald av frågor är, enligt Corkhill, nyckeln till att skapa en levande demokrati. Rättvisa, delaktighet och legitimitet för politiska beslut uppnås inte enbart genom informationsmöten utan det krävs att medborgarna ges tillfälle att påverka (Corkhill 2013, s. 46).

Rosens röda matta är en plats som ligger i Rosengård i Malmö som togs fram med hjälp av medborgardialog och temporär användning 2013. Moa Björnsson, projektledare på *Malmö stad* har arbetat med platsen och menar att *Rosens röda matta* är en del av ett större projekt som kallas för *Rosengårdsstråket* (2015). Syftet med stråket är att minska det mentala avståndet mellan centrum och Rosengård. *Rosens röda matta* är tänkt att vara en mötesplats längs stråket, och projektet utgick från att skapa en plats för unga tjejer i åldrarna 16–24 år. Platsen var tidigare en parkeringsyta som låg i anslutning till ungdomshuset i Rosengård. Tjejer var en underrepresenterade i ungdomshuset och projektet riktade sig därför till dem (Björnson 2015, s. 124–125).

Malmö stad, som initierade projektet valde således att engagera unga tjejer från området i planeringsprocessen för att ta reda på vilka behov som fanns. Olika workshops arrangerades

tillsammans med tjejerna och gatukontorets landskapsarkitekter för att diskutera vilka platser som fungerade bra i Malmö, hur de ville vara aktiva utomhus, vad de attraherades av på en plats samt vart de kände sig trygga. I dessa workshops blev det tydligt vad tjejerna hade för önskemål. Björnson (2015, s. 126) menar att önskemålen kom att styra hur platsen sedan utformades. Projektet fortsatte med att 13 tjejer i åldrarna 16–19 år blev anställda för att arbeta praktiskt med platsens utformning. Under anställningsperioden var tjejerna med och arbetade med problemformulering och skissade på hur de ville att platsen skulle se ut. De fick även arrangera olika evenemang på platsen för att testa vilka aktiviteter som passade. Björnson (2015, s. 127) pekar på att det är svårt att förutspå hur användningen kommer att se ut när platsen är färdig. De olika arrangemangen var därför ett bra sätt att undersöka olika aktiviteter. För att upprätthålla

engagemanget efter att ungdomarnas anställningsperiod tog slut fortsatte kommunen att arrangera aktiviteter på platsen tills den var klar. Björnson (2015, s. 127) menar att detta var ett sätt att använda ytan temporärt samt inarbeta funktionen som aktivitetsyta. Björnson sammanfattar (2015, s. 131) att arbetet med unga tjejer och medborgardialog var värdefullt på flera sätt. Det ledde till konkreta idéer för gestaltningen, ett intressant fullskaletest samt väckt intresse för tjejerna som deltog i projektet att vara med och utveckla staden. Björnsson pekar slutligen på att det är lätt att applådera och förespråka involvering av ungdomar i medborgardialoger. Hon menar att handlingsplaner är viktiga men att det handlar om att genomgående implementera delaktighet i hela processen. Det är en utmaning men det är vad som krävs för att uppnå delaktighet och jämställdhet i stadsplaneringen (Björnsson 2015, s. 131-132).

Rosens röda matta, Malmö. Foto: Anna Peterson

Metoder för temporära platser och medborgardeltagande

Open source planning

Open source planning är en metod som utgår från att invånarna får en större roll i planeringen. Invånare bjuds in i planeringsprocessen, får inspektera planer och vara med och utforma dem. Oswalt et al. menar att metoden skapar en mer dynamisk planering jämfört den traditionella planeringen. Planeringen börjar med en kartläggning av vilken typ av användning som finns och vilka typer av aktiviteter som skulle kunna fungera i området. Området utvecklas efter hand och planerarna låter invånarna vara med och forma det. Genom att invånarna deltar i processen skapas en delad kontroll av utvecklingen (Oswalt et al. 2013, s. 22).

Building together

Arkitektkontoret *Raumlabor* har utvecklat en metod som de kallar för *Building together*. Metoden går ut på att arkitekterna bjuder in framtida brukare för att utveckla platsen tillsammans. Genom arbetssättet kan arkitekterna bjuda in invånare med olika bakgrund från olika delar av staden för att skapa en meningsfull upplevelse. *Raumlabor* menar att metoden kan medföra att invånarna utökar sitt användande av staden genom att de är med och skapar nya platser (Raumlabor, 2020).

Värdskap på plats

Värdskap är en metod som kan användas för att aktivitera en plats. Enligt Zimm behöver temporära platser ett värdskap för att generera möten. En stadsdel, ett grannskap, en förening eller någon annan organisation kan stå som värd för platsen. Värdskapet är viktigt för att visa att platsen är välkomnade, tillgänglig och redo att användas (Zimm 2016, s. 27).

Fallstudie

Fallstudie

Inledning

Inom ramarna för fallstudien har två temporära platser studerats: *Jubileumsparken* i Göteborg och *Vänskapstorget* i Malmö. Dessa platser kände vi till sedan tidigare och hade besökt ett flertal gånger. Den andra april, 2020 genomfördes en *Skypeintervju* med en av *Jubileumsparkens* utförare, arkitekten Jan Liesegang samt en telefonintervju med Felicia Fredriksson, beställare för *Vänskapstorget*. Den sjunde april, 2020 gjordes en observation på de båda platserna, en av oss studerade *Jubileumsparken* och den andra *Vänskapstorget*.

I observationen utgick vi ifrån den danske arkitekten Steen Eiler Rasmussens *Basic Observations* (1959). Hur en plats är utformad avgör besökarens förutsättningar för vad de kan använda platsen till (Rasmussen, 1959). Enligt Rasmussen, är det inte tillräckligt att enbart titta på en plats för att förstå, den måste upplevas. Detta genom att observera hur platsen har designats och för vilket ändamål, hur den är anpassad efter rytmen som omger den specifika platsen. Den som vill lära känna en plats måste vistas i de olika rum som platsen har, känna hur de omfamnar en, observera hur blicken leds från det ena objektet till det andra. Beträktaren måste vara medveten om de material som valts och vilken textur de har, vilken effekt det har på platsens känsla. Fundera på färg och form och varför just dessa har valts. Hur det låter på platsen (Rasmussen, 1959).

Med utgångspunkt från intervjuerna med Jan Liesegang och Felicia Fredriksson samt från Rasmussens studie har sex frågor ställts i observationen:

- Vilka element finns på platsen?
- Vad berättar de olika elementen om platsen (användning, användare, tid)?
- Vad påminner de om?
- Vilka element har vi sett tidigare och var?
- Berättar de olika elementen om vilken typ av plats det är?
- Finns det tecken på att platsen tagits fram med hjälp av medborgardialog?

Fallstudien innehåller följande delar:

Jubileumsparken

Bakgrund

Omgivningsanalys

Platsanalys och observation

Medborgardialog i processen

Resultat från projektet och framtida utveckling

Vänskapstorget

Bakgrund

Omgivningsanalys

Platsanalys och observation

Medborgardialog i processen

Resultat från projektet och framtida utveckling

Jubileumsparken, Göteborg. Foto: John Lind

Jubileumsparken

Bakgrund

Jubileumsparken ligger i området *Frihamnen* i Göteborg. *Frihamnen* är ett gammalt hamn- och industriområde på ön Hisingen vid Göta älvbrons fäste. Sedan 1980-talet har Göteborg genomgått en stor omvandlingsprocess från en industri- och hamnstad till evenemang- och kunskapsstad. Inför Göteborgs 400-årsjubileum 2021 planerar kommunen för att innerstaden ska växa och innefatta båda sidorna av älven (Holgersson & Thörn 2014, s. 182). *Frihamnen* har med sitt strategiska läge potential att stärka länken mellan Hisingen och Göteborgs innerstad. Till jubileet ska 1000 nya bostäder och kontorsplatser byggas i området, detta innefattar även den nya *Hisingsbron* och *Jubileumsparken*.

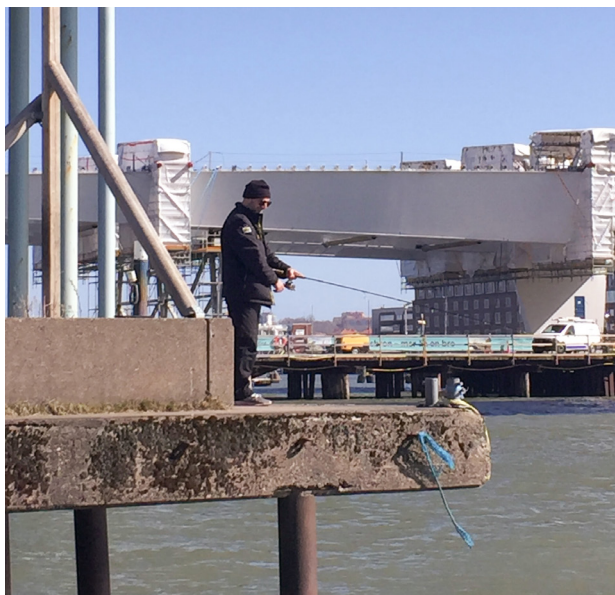
Jubileumsparken utvecklas som ett projekt av kommunen, *Göteborgs stad*, för att undersöka och framarbete alternativa metoder för samhällsplanering som utgår från medborgardialog.

Målet är att utveckla en permanent park genom att arbeta i olika faser. Medborgardialogen utgår från olika typer av metoder som workshops, open calls, aktiviteter, samtal och dialog med invånare av staden. Ungdomar från hela Göteborg driver idag parken genom den ideella föreningen *Passalen* där de tar ansvar för värdskap, programsättning och drift av platsen för att skapa en allmötesplats i staden. *Passalen* har som utgångspunkt att skapa inkludering för barn och unga vuxna med funktionsvariation (Passalen 2020). Arkitektkontoret *Raumlabor* har i samarbete med *Göteborgs stad* utvecklat en del av parken med fokus på badkultur; att umgås kring bad och vatten (Raumlabor 2015). *Jubileumsparken* har under de senaste åren fått stor uppmärksamhet. Parken har vunnit det prestigefyllda *Siennapriset* 2018 (Sveriges arkitekter, 2020a) och bastun, som kallas för *Svettekörkan*, blev 2015 nominerad till *Kasper Salinspriset* (Sveriges arkitekter, 2020b).

Omgivningsanalys

Frihamnen utgörs av tre pirar och består av stora asfaltsytor samt ett fåtal hamnmagasin som är kvarlämnade efter den industriella eran i Göteborg. För att ta sig till *Jubileumsparken* går det både att ta spårvagn, buss och bil. Från Hisingsidan går det enkelt att promenera och cykla till området, det går även att ta sig dit via Göta älvbron från innerstaden. *Jubileumsparken* används aktivt året runt. Utöver parken används flera delar av *Frihamnen* för olika aktiviteter idag. Hamnmagasinen används idag som lager, skejt- och BMX-hall, visningslokal för *Bukowskis auktioner* och kontor. En av pirerna som kallas för *Bananpiren* används för olika typer av evenemang som *Way out wests* efterfest, *Volvo ocean race* och konserter. De stora asfaltsytor som området utgörs av används idag som en plats att övningsköra på. Längs kajkanterna ligger båtar och flera fiskar från kajkanterna. Jan Liesegang (2020) från arkitektkontoret *Raumlabor* berättar att flera promenerar och joggar i området.

Bilder från ovan:
Bussförbindelse till Frihamnen. Foto: John Lind
Fiskare i Frihamnen. Foto: John Lind
Magasinsbyggnad på Frihamnen. Foto: John Lind

Platsanalys och observation

Innan *Jubileumsparken* byggdes utgjordes platsen av en tom asfaltsyta och en igenvuxen kajkant. Idag har platsen utvecklats till en park med olika typer av temporära och permanenta inslag. Under observationen delade jag in parken i tre delar: en urban del, en blå del och en grön del. Namnen på de olika elementen i parken har klassiska "Göteborgsskämtsnamn" som *Pöl harbour*, *Playan* och *Svettekôrkan*.

Urbana delen

Den hårdgjorda känslan som asfaltsytan ger kännetecknar den urbana delen. På platsen finns lekplatsen som kallas för *Berget* placerad. Vidare ligger den konstgjorda stranden, *Playan*, placerad i anslutning till platsen. Bredvid stranden finns urbana odlingar i pallkragar. På ytan finns även en rollerderbyplan och en skejtramp som tidigare stod placerad utanför *Göteborgsoperan*.

Blåa delen

Längs kajkanten ligger den blåa delen vilken innehåller flera olika element kopplade till badkultur. Bastun, *Svettekôrkan* är täckt av korrugerad plåt finns placerad ute i hamnbassängen, den går att använda året runt. Vidare finns en pool som kallas för *Pöl harbour* nedsänkt i hamnbassängen som kan användas under sommarhalvåret. I den blåa delen finns också omklädningsbås, ett bokbytarbås och träspänger som kopplar ihop de olika elementen.

Gröna delen

Den gröna delen är placerad efter den blå längs kajkanten. Denna del ger en vild känsla där olika träd med speciella växtsätt har gallrats fram, till exempel snedväxande björkar. Växtbäddar har sågats ut ur asfalten där växter har planterats. På den västra sidan av växtbäddarna finns en rad med tallar planterade i en växtbädd täckt av stora krossade stenar. I den gröna delen står även en ny lekplats placerad som är en permanent del av parken.

Bilder från ovan:
Skejtboardramp. Foto: John Lind
Pöl harbour. Foto: John Lind
Tallplantering. Foto: John Lind

Användning

Även om *Jubileumsparken* inte ligger i direkt anslutning till något bostadsområde används den flitigt året runt. Det strategiska läget gör det enkelt att ta sig dit från stadens centralare delar. *Jubileumsparken* har som ledord att vara en park för alla och att det ska finnas något för alla (Raumlabor 2015). Vid observationen, den 7/4 var parken under ombyggnad inför den permanenta fasen. Därmed var det svårt att kartlägga vilka delar av parken som användes. Vid tidigare besök har vi sett att parken används av de flesta målgrupper. Vid observationer märkte vi att äldre var den målgrupp som var minst representerad i parken. Det kan bero på att *Jubileumsparken* inte ligger i direkt anslutning till något bostadsområde.

Den blåa delen är den mest populära i parken. Under varma sommardagar brukar poolen bli full och en kö bildas till den blåa delen. Bastun är det elementet som används mest året runt. Rollerderbybanan används idag till störst del av skejtare och BMX-cyklister som ställt dit olika objekt som de kör på. Dessa brukare använder ytan flitigt under de varmare delarna av året.

BMX-åkare och skejtare vid Rollerderbyplanen. Foto: Ludwig Boström

Observation

När *Frihamnen* utvecklas till en urban stadsdel riskerar den industriella karaktären att försvinna i området (Raumlabor 2015). *Jubileumsparken* utvecklas för att sammanfläta gamla strukturer med nya parkelement för att bevara platsens minne. Olika typer av material och byggnads-sätt har använts i skapandet av parken för att ge en industriell och vild känsla. Den vilda vegetationen som vuxit upp längst kajkanten har gallrats ur. Hamnbassängerna har sedan länge förlorat sin funktion eftersom området inte längre används som hamn (Raumlabor 2015). Poolen, bastun och stranden är ett sätt att skapa en ny funktion för hamnbassängerna. I den gröna delen förstärks den vilda känslan genom de växtval som gjorts. Elementen i den blå delen ger en stark industriell känsla som känns inspirerad av området. *Svettekôrkan* lyfter sig som en slags levande container från sin plats i hamnbassängen. De olika byggnaderna för omklädning är byggda i cortenstål vilket ytterligare förstärker den industriella känslan. Träspängerna som kopplar ihop de olika delarna ser ut som drivved som flutit i land. Liesegang (2020) berättar att de utgick från platsen när de byggde parken och att spängerna är en del av utformningen. De stora asfaltsytor som utgör den största delen av *Frihamnen* skapar en utsatt känsla. De olika elementen och vegetationen på platsen skapar mindre, intima rum där den exponerade känslan minskar.

Svettekôrkan, Göteborg. Foto: John Lind

Jubileumsparken, Göteborg. Foto: John Lind

Medborgardialog i processen

I utformandet av *Jubileumsparken* har *Göteborgs stad* haft som utgångspunkt att testa olika typer av medborgardialog. Liesegang (2020) berättar att *Raumlabor* använt sig av en metod som de kallar för *Building together* när de arbetat på platsen. *Building together* är en metod som utgår från att arkitekter arbetar på plats och bjuder in invånarna för att delta i byggprocessen. Detta var ett initiativ som togs av *Raumlabor* och välkomnades av *Göteborgs stad* som stått som beställare för projektet. Jan Liesegang (2020) berättar att han och hans kollegor på *Raumlabor* såg medborgardialog som en given del av projekt för att lära känna platsen. Genom att lära känna platsen utifrån dess framtida brukare kan arkitekterna utforma aktiviteter och funktioner som kommer fungera på platsen. Vidare berättar Liesegang att engagemanget av invånarna i processen utgör en lösning för att skapa en levande park. Utöver *Building together* har det Göteborgsbaserade landskapsarkitektkontoret *Mareld* använt sig av en *Open call* metod när de utformat de gröna delarna i parken. De har bjudit in invånare för att föra samtal och bygga med dem.

Den första gruppen som engagerades i projektet innehöll 24 personer från olika yrkesgrupper samt ett byggteam (Raumlabor 2015). Allt från konstnärer, arkitektstudenter och stadsplanerare deltog i byggprocessen. Liesegang (2020) berättar att de började med att engagera dem i saker ingen hade arbetat med förut. Detta är en metod för att lära sig nya saker som grupp tillsammans. Andra delar av projektet hade redan *Raumlabor* förberett (Liesegang 2020). Samtidigt som byggprocessen pågick skedde samtal mellan arkitekterna från *Raumlabor* med

deltagarna. Samtalen blev ett sätt för dem att lära sig området och dess förhållande till staden. Byggprocessen och samtalen blev även något att bygga vidare på i de kommande faserna av utvecklingen av parken (Raumlabor 2015).

Liesegang (2020) berättar att arbetssättet med temporär arkitektur medför många möjligheter som vanligtvis inte uppkommer i vanliga projekt. Genom att projektet ses som ett experiment medför det en öppenhet för nya idéer. Metoden utgår ofta från att arkitekterna arbetar på plats vilket ger dem en annan bild än den de får när de sitter på kontoret. Kombinationen mellan medborgardialog och temporär arkitektur skapar en öppenhet där invånarna enklare kan vara med och utveckla platsen (Liesegang 2020).

Resultat från projektet och framtida utveckling

Enligt Jan Liesegang (2020) har deras arbetsmetod i *Jubileumsparken* haft stor påverkan på planeringen av hela *Frihamnen*. Det finns utmaningar när en park går från en temporär fas till en permanent. Gestaltningen som skapats genom den experimentella arbetsmetoden riskerar att förloras när klassiska parkelement ska integreras på platsen. Liesegang menar att vissa delar tenderar att bli komplicerade när det temporära övergår till permanent, allt som är utöver det normala blir ifrågasatt. Vi tolkar det som att budgeten i många fall inte räcker till, istället för att arbeta fram nya innovativa lösningar ersätts de temporära delarna med standardiserade lösningar. Avslutningsvis tror Jan Liesegang att parken kommer bli bra men att det aldrig går att säga om en park är lyckad när den står klar, det tar ett par år innan det går att visa.

Vänskapstorget, Malmö. Foto: Anna Peterson

Vänskapstorget

Bakgrund

Vänskapstorget är en temporär plats som ligger i västra delen av *Malmö folkets park*. Till parken är det lätt att ta sig från hela Malmö, gåendes, med cykel eller buss. Parken är världens äldsta folkpark, den grundades 1891 och är en av Sveriges mest besökta platser (Malmö Folkets park 2020).

I intervjun med Felicia Fredriksson (2020), verksamhetsledare på *Folkets park* beskriver hon hur *Folkets park* vill vara en plats för alla men att de i en besöksundersökning märkte att målgruppen 13–18 år var underrepresenterad. I *Folkets park* finns många aktiviteter för barn med olika lek-miljöer och aktiviteter, för vuxna finns det platser i form av barer och klubbar men ingen plats som är kodad för ungdomar. Felicia Fredriksson gav därför landskapsarkitekturkollektivet *Disorder*, som består av Karin Andersson och Johanna Bratel, uppdraget som processledare. Uppdraget från *Folkets park* till processledare var att tillsammans med ungdomar utforma en plats med möjlighet till flera olika aktiviteter för ungdomar. Karin Andersson (2019) menar att projektet grundar sig i två strategier. Den ena är att involvera målgruppen ungdomar i förslags- och designfasen. Vad vill ungdomarna ha på platsen? Vilka aktiviteter ska finnas? Vilka sociala och rumsliga kvalitéer behövs för att de ska vilja vara där? Den andra strategin

är att, efter att platsen är färdig, fortsätta aktivera platsen och anställa ungdomar för att sköta om platsen. Idrotts och ungdomsföreningen *Helamalmö*, vars mål är att främja social hållbarhet och rättvisa i Malmö engagerades för att agera som värdar på platsen. Vi tolkar det som att metoderna projektet använt sig av är former av *Open source planning* och *Värdskap på plats*, som tidigare nämnts i litteraturstudien.

I slutet av april 2019 invigdes *Vänskapstorget*. Ungdomarna som deltagit i projektet var med och planerade och arrangerade invigningen, några anställdes också av *Folkets park* för sommarjobb. *Helamalmö* anordnade aktiviteter och bemannade en utlåningsbod på *Vänskapstorget*. Utlåningboden bemannades varje helg fram till sommarlovet, varje dag under sommarlovet och sedan varje helg igen fram till slutet av september. I intervjun med Fredriksson berättar hon att det framkom i dialogen med ungdomarna att de tyckte att det var viktigt att det skulle finnas ett värdskap på plats, att det är lättare att våga komma till en plats om det finns någon där som tar ansvar för det som händer. Vidare menar Fredriksson att det var viktigt att ungdomarna skulle få betalt ”[...] vi vill också förmedla att [den här insatsen är betydelsefull för verksamheten] och att ungdomars idéer ska tas på allvar”.

Omgivningsanalys

Vänskapstorget ligger i anslutning till *Norra Parkgatan* som är en gång och cykelbana som går från *Amiralsgatan* till *Kristianstadsrondellen*. Rondellen är i folkmun är även känd som *Knarkrondellen* eftersom det förekommer drogförsäljning - och användande på platsen. Felicia Fredriksson berättade under intervjun att *Folkets park* gjort flera insatser längs *Norra Parkgatan* under de senaste fyra åren för att uppmuntra fler människor att uppehålla sig på platsen. Flera aktiviteter har tillsatts längs parken som en strategi för att kriminaliteten inte ska känna ägandeskap på platsen. Felicia Fredriksson menar att hon inte hade vågat göra *Vänskapstorget* som första insats längs *Norra Parkgatan* men att det nu är läge när området är aktiverat under större delen av dygnet. Ytan där *Vänskapstorget* ligger idag var tidigare en parkeringsplats och identifierades av *Folkets park* som en yta som kunde fungera för målgruppen.

” [...] jag tror att [arbete med det] temporära om vi ska titta mot målgruppen [ungdomar] är väldigt effektivt för deras behov ändrar sig så mycket från år till år. [Min uppfattning är] att ungdomarna har lättare att ta till sig det temporära samt korta och mer effektiva processer, de går på trender och vad som händer just nu, så vi måste göra väldigt mycket omvärldsbevakning när det gäller just den målgruppen och då blir just temporära insatser väldigt effektiva” (Felicia Fredriksson 2020).

Vänskapstorget, Malmö. Foto Anna Peterson

Platsanalys

Det finns flera entréer till *Vänskapstorget*. Mot *Norra Parkgatan* finns två entréer. Den ena entrén är en av huvudentréerna till *Folkets park*. Entrén har funnits sedan parken öppnades och utgörs av ett pampigt trävalv. Rakt fram ligger *Långa dammen* med fontän i mitten, perennrabatter omgärdade av låga häckar och vita parkbänkar. Till höger leds besökaren till en del av parken som är anpassad för mindre barn. Här finns en *Cykelsafari*, där barn kan lära sig cykla och färgglada stenar att hoppa på. Till höger ligger en lindallé som skiljer *Långa dammen* från *Vänskapstorget* åt och leder besökaren vidare in i parken. Den andra entrén på *Norra Parkgatan* ligger cirka 100 meter längre ner och är inte lika pampig utan utgörs av en öppning i staketet. Denna entré är infart för biltrafik till nattklubben *Moriska paviljongen* och använts av gäster som ska dit. Entrén leder direkt in till *Vänskapstorget* och när jag kommer in möts jag av en konstgräsyta omgärdad av låga bokhäckar. Entrén binder samman gatan med parken genom ett lykt-tak i träd Kronorna. Till höger fortsätter *Vänskapstorget* och till vänster ligger *Malmö reptilcenter*. Denna entré är mer lättillgänglig, mer sammanvävt med gatan och det är tydligt att det är en ungdomsplats besökaren kommer till, till skillnad från den mer pampiga där det första man ser är blommor och fontäner. Mot *Falsterbogatan* finns två entréer till parken, från dessa syns inte *Vänskapstorget* alls. Entrén mot *Amiralsgatan* är *Folkets parks* huvudentré. Här leds besökaren in i parken och för att hitta *Vänskapstorget* behöver besökaren ta sig runt *Moriska paviljongen* för att på andra sidan hitta *Vänskapstorget*.

Under sommaren 2019 fanns följande element på ytan: skejtramper, utomhusbio/gamingyta, en multisportyta med utlåningsbod och *Bluetooth-spelare*, läktare, solstolar, stora gungor, bord och bänkar med grillplatser. Enligt Fredriksson var tanken att allt skulle vara temporärt och tas bort i september 2019, när de slutade med värdskapet, men att de valde att ha de flesta elementen på platsen eftersom ungdomar fortsatte att använda platsen på kvällar och helger. Vid observationen den 7/4 2020 hade ännu inte 2020 års element kommit på plats utan ytan bestod av de element som sparats på platsen över vintern. Vid observationen bestod således *Vänskapstorget* av tre delar: två skejtboardramper, en multisportplan samt en konstgräsyta.

Pampig entré. Foto: Anna Peterson

Skejtboardramperna

Gavlarna på de båda skejtboardramperna vänter mot allén åt ena sidan och *Moriska paviljongen* åt andra. Rummet som skapas inne i skejtboardramperna är slutet åt kortsidorna och öppna på långsidorna vilket innebär att den som går igenom allén inte direkt ser de som skejtar.

Multisportplanen

Multisportplanen är upphöjd och har en organisk form. Planen har två innebandymål på kortändorna och en basketkorgställning med tre basketkorgar i olika höjd i mitten av planen. Planen är tillgänglighetsanpassad med ramp. Planen är klädd i färgglada 80-tals färger: mörk och ljuslila, turkost, ljusgul och ljusgrön. Runt planen är det stensmjöl där det står flera gamla kastanjeträ och en stor *Thuja*. Bredvid planen, intill staketet mot *Norra Parkgatan* finns en smal gräsyta med en *Serbgran*, vilken har ett busigt växtsätt samt två platsbyggda solfätöljer i trä.

Konstgräsyta

Platsen är omgärdad av låga bokhäckar. Här finns flera stora träd som ger skugga över ytan. Vid observationen fanns inga byggda element på platsen men under sommaren 2019 användes ytan till temporära aktiviteter.

Bilder från ovan:
Skejtboardsramperna. Foto: Anna Peterson
Multibollplanen. Foto: Anna Peterson
Konstgräsyta. Foto: Anna Peterson

Aktiviteter på plats

Vid observation den 7/4 2020 skedde följande aktiviteter på *Vänskapstorget*: barn och ungdomar skejtade i skejtramperna, några spelade fotboll och basket på multisportplanen, hängde på gräsmattan på och vid solfåtöljerna. På förmiddagen var det yngre barn tillsammans med föräldrar som använde platsen, de spelade fotboll på multisportplanen och skejtade i skejtboardramperna. På eftermiddagen var det fler som kom till platsen och ju senare in på eftermiddagen desto fler äldre barn och ungdomar än småbarn. Flera ungdomsgäng kom och gick och hängde på gräsytan, spelade basket och skejtade. Några föräldrar satt och småpratade, stickade och fikade på kanten av multisportplanen. Konstgräsytan var tom och användes inte alls. Ett flöde av människor rörde sig genom platsen, flera korsade platsen med barnvagn, cykel, några joggade, andra promenerade.

Observation

Färg och lekfullhet är det första intrycket av *Vänskapstorget*. Multisportplanen är normbrytande mot en traditionell bollplan. Den har en organisk form - istället för den konventionella fyrkanten samt är upphöjd. Höjdskillnaden kanske är till för att platsen inte ska bli vattenfylld eller för att fungera som sittplats. Multisportsplanen är färgglad likt en gymnastiksal med streck och linjer som använts till olika sporter men färgerna är annorlunda. Detta säger mig att platsen vill vara något annat. Kanske "annanheten" kan bidra till att en annan grupp av människor använder platsen än vad som skulle gjort det om det var traditionella färger? Lila i olika nyanser är den mest framträdande färgen. Karin Andersson, landskaps-

arkitekt på *Disorder* vill i projektet undersöka hur *Vänskapstorget* kan formas till en inkluderande plats. Prefabricerade spontanidrottsanläggningar används idag till 80 procent av killar (Andersson 2019). Kanske är tanken med att använda lila, som är en traditionell feminin färg att locka tjejer? Eller är det en blink till organisationen *Helamalmö* vars färg är lila? Upp till platsen går en ramp vilket tillgängliggör sportplanen. Basketkorgarna är i olika höjder och vinklade åt olika håll vilket ytterligare ökar tillgängligheten. Detta ger också intrycket av att platsen är inkluderande, en plats för alla.

På de höga väggarna som utgör skejtboardrampernas kortsidor står det *Vänskapstorget* med handmålade bokstäver i graffitistil. På ena sidan syns det att har någon/några klottrat men detta är borttaget. Runt hörnet från platsen, längre upp på *Norra Parkgatan* finns en laglig graffitivägg. Att *Folkets park* valt att ta bort klottret är ett tecken på att någon sköter om platsen. Felicia Fredriksson menar att " [...] så fort en plats blir lite smutsig och har eftersatt underhåll så upplever man platsen som mer otrygg [...]" men att detta är en svår avvägning när det är temporärt, att de å ena sidan ska se fint och rent ut men att det å andra sidan inte får kosta för mycket och det påverkar val av material och utformning. Fredriksson poängterar att material spelar en stor roll även om det är temporärt. I temporära platser används ofta billigare material och i 2019 års projekt resulterade det i att platsen såg sliten och smutsig ut. De fick gå in och måla om mitt i sommaren vilket, enligt Fredriksson störde projektet något.

Platsen utifrån Medborgardialog

Felicia Fredriksson (2020) menar att de tidigare gjorts insatser i *Malmö* riktade mot ungdomar men att det är en svår målgrupp att nå ut till eftersom deras behov hela tiden förändras och kan vara beroende av trender som är i ständig förändring.

För att människor ska vilja vara med och delta i medborgardialoger måste tröskeln för att medverka vara låg, menar Fredriksson. I projektet ingår därför ett pedagogiskt arbete där ungdomarna får verktyg att prata om plats, estetik och design så att de lättare kan kommunicera sina förslag med arkitekterna. Fredriksson berättar att *Folkets park* alltid använder medborgardialog i projekten men just för den här målgruppen kändes det extra viktigt att arbeta tillsammans med målgruppen för att hitta förankring i projektet.

[...] jag vet inte riktigt hur vi hade kunnat kommunicera den här insatsen om vi inte hade haft en medborgardialog. Det hade varit ett så väldigt uppifrån, kommunalt perspektiv och jag tror inte att vi hade fått så pass många besökare, så många ungdomar som hade kommit till platsen om [vi genomfört detta själva].
(Fredriksson 2020)

Process medborgardialog 2019:

- Ungdomarna anlitas i projektet via *Malmö stads* praktikorganisation *Praktik vid event*.
- *Folkets park*, verksamhetsledare Felicia Fredriksson förklarar varför parken vill genomföra projektet och *Disorder*, landskapsarkitekterna Johanna Bratel och Karin Andersson berättar om sitt uppdrag som processledare.
- Gruppövningar görs för att öka sammanhållningen i gruppen då de inte känner varandra sedan tidigare.
- Processen går vidare till att prata om utform-

ning, platsens förutsättningar och normkritik. Ungdomarnas uppdrag är att skapa en plats för alla ungdomar i Malmö och övningar genomförs för att öka medvetenheten kring värden som jämlikhet och jämställdhet.

- Ungdomarna får göra kollage och designworkshops för att *Disorder* ska få en känsla för vad ungdomarna gillar. Detta genom att prata genom skisser som gjorts tillsammans och göra tillfälliga installationer i skala 1:1 på plats.
- *Disorder* börjar skissa på utformning.
- *Disorder* kommer tillbaka med skisser och ungdomar får göra inspel och komma med kritik.
- *Disorder* återkommer med ett mer färdigt förslag.

Fredriksson berättar i intervjun att ungdomarna har kommit med många konkreta förslag och att det har varit intressant då det varit många storslagna idéer. Fredriksson pekar på vikten av att hon, som verksamhetschef och beställare för projektet, var närvarande under hela processen och tog en aktiv roll i dialogen. Det gav tyngd till projektet och signalerade till ungdomarna att chefen för parken tycker att det är viktigt. Genom att vara med under hela processen kunde Felicia Fredriksson direkt möta ungdomarnas förslag, svara på frågor och förklara varför vissa idéer fungerar medan andra inte fungerar på platsen, exempelvis av säkerhetsskäl.

Inför 2020 års projekt, *Vänskapstorget 2,0* berättar Fredriksson (2020) att nya ungdomar har rekryterats genom en så kallad *Call out* på *Folkets parks* hemsida samt från organisationen *Helamalmö*. Upplägget är liknande från 2019 års projekt. Fredriksson berättar att ungdomarna i år ska få vara med i utförarskedet och ta fram vissa element tillsammans med en snickerifirma.

Resultat från projektet och framtida utveckling

Den stora behållningen, menar Fredriksson är att ungdomarna får vara med och se hur en demokratisk process kan fungera och att man som ungdom kan vara med och påverka. Ungdomarna skapade en tydlig relation till platsen. De kom tillbaka många gånger, drog med sina kompisar och visade sina föräldrar.

Fredriksson framhåller i intervjun att de tänker mycket kring de element som byggs på platsen för att alla ska känna sig välkomna och representerade. Vid observationen 7/4 2020 var det övervägande unga killar som använde platsen. Fredriksson berättar att det under vinterhalvåret är fler killar som använder skejtramperna men att de arrangerade tjejskejt vid flera tillfällen i *Folkets parks* ridhus där många tjejer deltog. Under sommaren 2020, då *Vänskapstorget* aktiverades av *Helamalmö* berättar Fredriksson att det var en jämn könsfördelning bland besökarna.

Multibollplanen. Foto: Anna Peterson

Att arbeta temporärt resulterar i snabba processer vilket Fredriksson (2020) tror är positivt för ungdomarna. De får vara med och se processen från början till slut under en relativt kort period. Från beställarsidan krävs flexibilitet och mycket resurser, något de gärna gör men att det kan bli komplicerat till helheten av parken. Budgeten för *Vänskapstorget* bestäms från år till år men tanken är att projektet ska rulla på under flera år. Fredriksson tror att *Vänskapstorget* kan vara på väg att bli en permanent plats men att detta är oklart i nuläget. Vidare berättar hon att det gäller att ha en längre tanke med temporära platser, att hela tiden ersätta element som tas bort med något annat, det går inte bara att lämna till att vara en yta som inte är aktiverad. Nu när *Folkets park* börjat använda sig av strategin går de inte att gå tillbaka till en plats som inte är aktiverad

[...] jag tror [inte att vi kan] lämna den [här] platsen och tro att det bara sköter sig självt. Det är värdskap och aktivering som är nyckeln [och bidragande framgångsfaktor] (Fredriksson 2020).

Det temporära arbetssättet kan, enligt Fredriksson (2020), användas på fler platser i Malmö idag.

”Jag tror att [Malmöbor] idag är mycket mer mottagliga [och har vant sig vid medborgardialoger och medskapande processer samt att det finns en större tillit till staden, jag tror många Malmöbor vill ha en ännu mer levande stadsmiljö och vill kunna vara med och påverka den] [...]” (Fredriksson 2020).

Fredriksson tar upp Malmös *Sommargåtor* som ett exempel där staden jobbar för att temporärt visa att det går att göra annat i staden. *Sommargågatorna* är till för att minska biltrafiken men bidrar också till att ge exempel på hur staden skulle kunna se ut om andra strategier och tankesätt fick utrymme i planeringen (Fredriksson, 2020).

Diskussion

Folkets park, Malmö. Foto John Lind

Disskussion

Inledning

Vårt syfte med detta arbete har varit att öka förståelsen för hur vi, som landskapsarkitekter, kan lyfta invånares initiativ genom att arbeta med temporära platser. De frågeställningar vi har utgått ifrån är:

- Hur kan temporära platser användas som ett verktyg för att öka medborgarinflytandet i planeringen?
- Vilka metoder finns för att arbeta med medborgardialog och temporära platser?

Vi har under arbetets gång hela tiden utvecklat vår bild av hur medborgarens röst kan komma fram i utvecklandet av staden. Från att till en början känna till samråd och informationsmöten till att vara insatta i en rad modeller och metoder. Intervjuerna med *Raumlabor's* Jan Liesegang och *Folkets parks* Felicia Fredriksson gav oss förståelse och en fördjupad bild av hur det temporära arbetssättet kan fungera i kombination med medborgardialog. I vårt arbete har vi även diskuterat temporära platser och dess roll i dagens städer, vad de kan bidra med och varför temporära platser som fenomen är aktuellt just nu. Fallstudien visar att medborgardialog, i arbetet med temporära platser, kan öka invånarnas delaktighet i stadens utveckling och gestaltning. Vidare visar studien att det behövs olika metoder för att se till mångfalden av behov i staden.

Temporära platser och medborgarinflytande

Platserna som har studeras i fallstudien är både temporära och använder sig av medborgardialog på olika sätt. Kombinationen temporära platser som arbetats fram med hjälp av medborgardialog tror Felicia Fredriksson (2020) är framgångsrik. Genom en snabb process kunde ungdomarna i projektet *Vänskapstorget* se resultat för sina idéer och känna sig delaktiga i hela processen. Temporära platser ses ofta som ett "test" eller "experiment" vilket gör att attityden mot förändringar i det offentliga rummet bli mer accepterande. *Sommargågator* utgör återkommande temporära platser i det offentliga rummet från april till oktober. Om kommunen permanent skulle besluta att stänga av en gata för biltrafik från en dag till en annan tror inte vi att de skulle tas emot lika väl. Jan Liesegang (2020) berättar i intervjun att det experimentella arbetssättet bidrar till en större öppenhet för nya idéer. Genom öppenheten kan det bli enklare att integrera medborgarnas idéer i temporära platser. De som deltagit i processen kan på kort sikt se resultat av sina idéer, vilket vi betraktar som en viktig faktor.

Jubileumsparken håller i dagsläget på att omvandlas till en permanent plats. Enligt Fredriksson (2020) kommer *Vänskapstorget* eventuellt också att omvandlas till en permanent plats i framtiden. Jan Liesegang (2020) berättar i intervjun att *Raumlabor's* experimentella gestaltning haft en stor påverkan på den permanenta fasen. En övergång från en temporär fas till en permanent innebär risker där de experimentella idéerna kan bli ersatta av standardiserade lösningar. Att vara öppen vid en omvandling från en temporär till en permanent tolkar vi som viktig. Detta för att behålla den gestaltning och användning som vuxit fram under den temporära fasen. Bishop & Williams (2012) nämner att temporära

platser inte ska ses som ett experiment för framtida permanent användning utan att det har ett stort värde i sig. Med bakgrund till detta anser vi att ett av de största värdena med temporära platser är att de ger möjlighet att uppdatera platsen efter behov. Om en plats övergår till att bli permanent försvinner denna möjlighet. Här vill vi återigen framhäva vikten av att etablera både temporära och permanenta platser i staden, det ena ersätter inte det andra. Platser som har haft samma utformning under en lång tid ser vi har ett stort historiskt värde. Att kunna besöka den plats där ens farmor lekte som barn, träffade sin livs kärlek eller demonstrerade som ung kan skapa band mellan generationer och hjälpa oss att få perspektiv på den samtid vi lever i.

Felicia Fredriksson (2020) framhöll i intervjun att det var positivt att arbeta med den temporära metoden på *Vänskapstorget* eftersom platsen ständigt kunde uppdateras och anpassas efter ungdomars behov. Att återkommande uppdatera platsen efter rådande trender gör att platsen alltid är ett aktuellt ställe att umgås på. Detta medför även ett upprättande av medborgardialogen vilket gör att invånarnas röster hörs i projektet.

Med en växande befolkning ökar mångfalden av behov. Ett arbete med temporära platser kan bidra till att stadsrummet går att anpassa efter de behov som mångfalden bidrar till. Genom att upprätthålla dialogen med medborgarna som deltar i projektet kan temporära platser uppdateras efter vad invånarna tycker är viktigt. Precis som Corkhill (2013, s. 46) beskriver tror vi att olika sorters dialoger behövs för att skapa en levande demokrati. Vi tolkar det därför som att det, i arbetet med temporära platser behövs olika dialoger för att se till mångfalden av behov i staden.

I arbetet med temporära platser används ofta billigare material. Studien har visat att det finns en risk att en plats ser nedgången ut om den inte ses efter. Temporära platser har ofta som syfte att skapa nya mötesplatser och bidra till en positiv förändring i staden. Om platsen ser nedgången ut riskerar projektet att få en motsatt effekt. I intervjun med Fredriksson (2020) berättade hon att färgen på multisportplanen efter ett tag såg sliten ut. Detta medförde att platsen behövde målas om vilket innebar att *Vänskapstorget* inte kunde användas under den tiden. Med bakgrund till detta anser vi att det är viktigt att vara noggrann med utformningen av platsen samt val av material även om det är en snabb process. Att ha en dialog mellan medborgare och landskapsarkitekt som är med och utformar platsen bidrar till att en kompetens hela tiden kan visa på vad som är möjligt att bygga eller inte. Fredriksson (2020) berättar i intervjun att hon deltog i de möten de hade med ungdomarna på *Vänskapstorget*, genom det kunde hon direkt svara för vilka av idéerna som skulle kunna gå att genomföra. Fredriksson menar att detta gav mer tyngd till projektet.

Både *Jubileumsparken* och *Vänskapstorget* har blivit uppmärksammade och vunnit priser. Att de båda projekten prisats visar att temporära platser har en hög status idag. Vi tolkar det som att det finns flera faktorer som bidragit till att temporära platser har fått en hög status och det är svårt att trycka på vilken faktor som är den viktigaste. Vi tror att de är en kombination av den nya teknologin som möjliggör att arbetssättet effektivt kan marknadsföras, att temporära platser ständigt är nya och aktuella mot sin samtid samt

att de skapar populära mötesplatser. Dock anser vi att det finns en risk med att uppmärksamma och ge priser till platser som nyligen har blivit färdigbyggda. Jan Liesegang nämner i intervjun att det är svårt att säga hur lyckad en plats är när den precis är färdig, han menar att det tar ett par år innan det går att visa vad projektet har åstadkommit. Med bakgrund till detta tror vi det kan vara problematiskt att prisa temporära platser. Samtidigt anser vi att de förtjänar att uppmärksammas genom sitt sätt att engagera invånare på och aktivera platser.

Att arbeta med medborgardialog kan bidra till ett ökat förtroende mellan kommun och medborgare samt bidra till att invånare känner en större delaktighet i samhället. Att möta olika samhällsproblem med medborgardialog kan vara en metod, men vi tror att det krävs en mångfald av åtgärder för att motverka problemen. Vidare anser vi att temporära platser kan bli ett verktyg för att stärka gemenskapen i en stad och möta olika behov. De temporära mötesplatserna kan bidra till en större rörlighet i staden som i sin tur kan bidra till fler naturliga möten. Legeby (2008, s. 16) menar att boendesegregationen inte behöver vara lika negativ om det kan skapas möten mellan invånarna i det offentliga rummet. De offentliga mötesplatserna kan därmed spela en stor roll för samspelet mellan olika grupper i samhället. Fallstudien har visat två temporära platser där medborgare har fått inflytande och vi drar därför slutsatsen att temporära platser kan vara en metod för att öka medborgares delaktighet i planeringen.

Temporära platser - metoder för medborgarinflytande

Fallstudien visar att *Jubileumsparken* och *Vänskapstorget* har både likheter och skillnader när det kommer till metoder för att involvera medborgare i projekten. De båda projekten har använt sig av *Värdskap på plats* för att aktivera och ge ett välkomnande intryck. På *Vänskapstorget* står idrotts och ungdomsföreningen *Helamalmö* för värdskapet och i *Jubileumsparken* står *Passalen* för värdskap, programsättning och drift. Som Malin Zimm (2016) framhåller behövs ett värdskap på temporära platser för att generera möten. Detta är något som även Felicia Fredriksson (2020) poängterar i intervjun. Fredriksson menar att *Värdskap på plats* var något som kom upp i dialogen med ungdomarna som något de tyckte var viktigt. Att om det finns någon på plats, som tar ansvar för det som händer är det lättare att våga komma till platsen, dessutom lättare för föräldrar att våga släppa ifrån sig sina ungdomar. Vi tolkar det som att värdskap kan vara en viktig nyckel när det kommer till att arbeta med medborgarinflytande på temporära platser.

Jubileumsparken och *Vänskapstorget* har också, utöver värdskap på plats använt sig av andra metoder för att involvera invånare i projekten. *Jubileumsparken* använde sig av metoden *Building together* där arkitekterna från *Raumlabor* bjöd in framtida användare för att utveckla platsen tillsammans. Jan Liesegang framhåller i intervjun (2020) att arkitekten arbetade på plats tillsammans med invånarna vilket skapade en öppenhet och gjorde det lättare att förstå varandras perspektiv. *Vänskapstorget* använde sig av en form av *Open source planning* där de involverade målgruppen ungdomar i förslags- och designfasen. Felicia Fredriksson berättar i intervjun (2020) att det var positivt för ungdomarna att få vara med

under hela processen från början till slut under en relativ kort period men att det från beställarsidan krävde flexibilitet och mycket resurser. Vi tror, precis som, Corkhill (2013) framhåller att det är just tid och engagemang, både från de som håller i dialogen och från de som deltar som krävs för att uppnå delaktighet i projektet.

Som nämndes tidigare skiljer sig metoderna mellan *Jubileumsparken* och *Vänskapstorget*. I arbetet med *Jubileumsparken* var medborgarna direkt delaktiga med att hjälpa till att utforma och bygga på plats samtidigt som de indirekt kom med idéer och inspiration för en vidareutveckling av parken. Metoden möjliggör för deltagarna att se att arbetet resulterar i något konkret på kort sikt samtidigt som deras idéer kan påverka platsen på lång sikt. I arbetet med *Vänskapstorget* hade deltagarna en tydlig roll i att de skulle få vara med och gestlata platsen. Samarbetet mellan deltagarna, arkitekterna och beställaren gjorde det tydligt vilka idéer som skulle fungera på plats. Ungdomarna kunde därmed se resultatet för sitt deltagande. Om samarbetet inte hade fungerat bra hade projektet kunnat leda till en liknande situation som den Delshammar (2005) beskriver med *Ungdomens plats* i Helsingborg där deltagarna engagerade sig utan att få något resultat. Corkhill (2013) menar att bilden av medborgardialog riskerar att bli negativ om det inte leder till att medborgarnas idéer kommer fram och inte resulterar i något konkret. Som Fung (2006) pekar på är det viktigt att ställa sig frågan om vad länken mellan deltagarnas beslut och offentlig verksamhet är. Slutsatsen blir att båda metoderna har sina fördelar. I projektet *Vänskapstorget* kunde deltagarna bidra med konkreta förslag och påverka gestaltningen. I *Jubileumsparken* fick invånare vara med att bygga på plats och komma med idéer som inspirerade arkitekterna till parkens utformning.

Vänskapstorget. Foto: Pontus Djärf

Metoddiskussion och källkritik

Litteraturstudie

Litteraturstudien lyfter temporära platser, medborgardialog och samhällsförändringar vilka alla utgör delar av omfattande samhällsdiskussioner. Vi är medvetna om att vi endast berör dessa ämnen övergripande och att en djupare analys skulle behöva göras för att dra säkra slutsatser. Vi valde ändå att beröra dessa ämnen för att sätta de platser vi studerar i fallstudien i en samhällskontext och på så vis öka vår förståelse för temporära platser och medborgardialog.

Temporära platser

En av våra primära källor har varit Malin Zimms publikation *Temporära arkitektur ger plats för kultur - rumsskapande händelser och gemenskapande platser* (2016). Publikationen är framtagen av en myndighet - *Stockholm stads kulturförvaltning* vilket ger den tyngd, dessutom är Malin Zimm doktor i arkitektur vilket ytterligare förstärker trovärdigheten. Zimms text innehåller hänvisningar till andra studier och refererar till olika temporära platser men innehåller ingen källförteckning vilket gör att det är svårt att kontrollera källorna. Dock har vi funnit stöd för Zimms argument och påståenden i andra källor, både i andra vetenskapliga texter och från de intervjuade i fallstudien vilket gör källan relevant.

En annan primärkälla vi använt oss av är *The temporary city* av Bishop & Williams (2012) vilken tar en bred ansats till vad temporära platser kan vara. Boken ger både historiska och nutida exempel på temporära platser och temporär användning vilket gett oss en god inblick i ämnet. Uppsatsen är avgränsad till att behandla temporära utomhusplatser i stadens offentliga miljö. Syftet med litteraturstudien har varit att

informera fallstudien och vi har därför förhållit oss till de två studerade platserna i diskussionen kring temporärt användande. Vad som är temporärt är komplext och vi är medvetna om att uppsatsen inte täcker in alla aspekter.

Vi har haft svårigheter att hitta forskning som tar upp negativa aspekter av temporära platser. En anledning till detta kan vara att det idag är trendigt att arbeta med temporära platser vilket gör att det är svårt att hitta motröster. Kanske är det svårt att kritisera temporära platser eftersom de ändå försvinner efter ett tag? Det är inte lönt att kritisera något som ändå kommer att försvinna. Som i exemplet *Sommargångator* vi tagit upp visar forskning att invånare har lättare att acceptera förändringar i den offentliga miljön om kommunen säger att det bara är ett "test". Att temporära platser kan kritiseras för att vara ohållbara och att det är en del av det slit och släng-samhälle vi lever i är något vi har tagit upp men direkt när vi började läsa på om det fann vi att återbruk i arbetet med temporära platser är vanligt. *Jubileumsparken* har exempelvis arbetat med återbruk vilket gjorde detta kritiska spår till ytterligare ett positivt argument för temporära platser. Fler studier om temporära platser och vad de kan ha för negativa effekter vore intressant att ta reda på i framtiden. Både Zimm, Bishop & Williams lyfter temporära platser och temporär användning framförallt i positiva termer. Bara Zimms titel *Temporära arkitektur ger plats för kultur* är värderande. Syftet med denna uppsats har inte varit att undersöka och värdera hur bra eller dåliga temporära platser är men vår syn på arbetssättet som något positivt kan ha påverkat våra slutsatser.

Medborgardialog

Antologin *Framtiden är redan här: hur invånare kan bli medskapare i stadens utveckling* av Martin Berg och Sara Danielsson (red.) (2013) är också en av våra primära källor. Publikationen utgör en del av forskningsprojektet *Mellanplats – Samspelet mellan medborgarinitiativ och inbjudet deltagande i stadsplanering: Ett interaktionsforskningsprojekt* som finansierats av *Forskningsrådet Formas*. Till antologin finns referenser och det är tydligt när författarna i antologin hänvisar till sekundära källor. Genom att titta i referenslistan har vi kunnat kedjesöka oss fram till relevant litteratur som vi också har använt oss av i uppsatsen. Publikationen tar kritiskt upp flera perspektiv av medborgardialog och texterna är skrivna av en mångfald forskare inom flera olika fält vilken ger den tyngd. Antologin innehåller både metoder för att involvera invånare i planeringen och exempel på olika medborgardialoger vilket gett oss en mångfacetterad utgångspunkt i ämnet. Litteratur som ytterligare har kompletterat antologin i uppsatsen är *Medborgardialog – demokrati eller dekoration? - Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen* av Lindholm et al. (2015) och Tim Delshammars doktorsavhandling *Kommunal parkverksamhet med brukarmedverkan* (2005) vilka gett oss ytterligare perspektiv av ämnet.

Vi frågade de båda informanterna om hur de temporära platserna hade sett ut om de inte använt sig av medborgardialog och det framgick i de båda intervjuerna att de ansåg det vara avgörande för såväl gestaltning som användande. Det är omöjligt att veta hur platserna hade sett ut och fungerat om de inte var framtagna genom olika medborgardialoger. Medborgardialog är något som ses som positivt och används inom samhällsplaneringen

idag. Studien har också lyft kritiska aspekter av hur medborgardialog används, som i Delshammars (2005) exempel med ungdomarna som inte fick vara delaktiga i utformningen av *Ungdomens plats* trots att de hade lovats inflytande. Avsnittet om medborgardialog hade kunnat utvecklas mer, vi är medvetna om att vi bara nämnt några metoder och exempel men inom ramarna för denna uppsats anser vi att avsnittet gett oss en god bakgrund till fallstudien, vilket var syftet.

Fallstudie

Val av platser

De två platser vi valde för fallstudien var för oss kända sedan tidigare och var de första vi kom att tänka på när vi skulle välja platser för fallstudien. Platserna har både likheter och olikheter. *Jubileumsparken* och *Vänskapstorget* är båda temporära utomhusplatser i stadens offentliga miljö och de har båda använt sig av medborgardialog som metod för att involvera invånare i platsen. De båda projekten har vunnit flera priser och har många besökare. Platserna har också olikheter, *Jubileumsparken* ligger i Göteborg i ett område som tidigare varit industriområde, *Vänskapstorget* ligger mitt i centrala Malmö i en anrik folkpark. I fallstudien avgränsar vi oss till att analysera en del *Folkets park*, *Vänskapstorget* medan vi i *Jubileumsparken* analyserar hela parken. Exempelvis är *Vänskapstorget* riktad mot ungdomar medan *Jubileumsparken* riktar sig till hela stadens befolkning. Dock har *Folkets park*, som helhet, något för alla målgrupper. Detta har gjort det svårare att jämföra platserna vilket medfört att vi istället har använt de två platserna som ett verktyg för att ge en bredare bild kring hur temporära platser och medborgardialog kan samverka. För att få ett säkrare resultat hade fler platser behövt studeras i fallstudien. Att analysera två prisade platser kan vara bra men vi ser en risk i att temporära platser som tagits fram genom medborgardialog måste vara framgångsrika för att få finnas kvar. I framtida studier hade det varit intressant att studera temporära platser som inte varit lika framgångsrika.

Val av upplägg av fallstudien

I fallstudien valde vi att dela upp oss så att en av oss studerade *Jubileumsparken* och den andra *Vänskapstorget*. Detta har påverkat resultatet eftersom vi tolkat platserna på olika sätt utifrån våra egna enskilda erfarenheter. För att möta

detta och förhindra att fallen skulle bli allt för olika, gjorde vi upplägget av observationen tillsammans och formulerade ett antal frågor med utgångspunkt i Rasmussens *Basic observations* (1959). Trots detta blev observationerna olika men detta berodde inte enbart på att vi delade upp oss. *Jubileumsparken* var stängd för besökare och observationen grundade sig därför mycket i tidigare besök. Vi båda har besökt de bägge platserna vid tidigare tillfällen vilket gjorde att vi ändå var insatta i de olika platserna.

Platsbesök och observation

Efter att snart ha läst tre år på Landskapsarkitektprogrammet har vi erfarenheter som påverkar hur vi analyserar platser. Vi valde att utgå ifrån Rasmussens *Basic observations* (1959) när vi genomförde observationen. En annan metod hade eventuellt varit bättre men vi vill framhålla vikten av att båda behärska metoden sedan tidigare eftersom vi utförde observationer på var sitt håll. Platser är komplexa och vi är medvetna om att det hade kunnat göras fler platsanalyser för att belysa ytterligare dimensioner av de studerade platserna.

Med bakgrund till att det kan vara svårt att observera och förutse förekomsten av spontana händelser och beteenden på en plats fokuseras observationen till att tolka platsernas utformning, färg och material snarare än att studera användning. Det etiska dilemma som Patel och Davidsson (2003) lyfter med att vara ickedeltagande observatör gav oss ytterligare skäl att inte observera användningen. Genom att ingående studera utformning, färg och material kunde diskussionen lyftas om hållbarhet och återbruk inom temporära platser vilket gav ytterligare en dimension till uppsatsen. I framtida studier vore det intressant att

studera användningen och samtala med invånare på plats kring hur de upplever temporära platser. Vidare hade det varit givande att göra flera platsbesök och vid olika tillfällen samt göra både deltagande och ickedeltagande observationer.

Intervjuer

Vi intervjuade två personer, Jan Liesegang som är arkitekt för *Jubileumsparken* och Felicia Fredriksson som är beställare för *Vänskapsstorget*. Intervjuerna utfördes på telefon och på *Skype* vilket fungerade bra. Om intervjuerna istället hade utförts i verkligheten hade möjligen resultatet blivit annorlunda men vi upplevde att vi fick en god kontakt och information från de båda informanterna. I framtida arbeten vore det intressant att få med medborgarnas perspektiv och hur de upplever det att vara medskapare i temporära platser. Inom ramarna för denna uppsats har deras synvinkel endast belyst genom initiativtagare perspektiv.

Avslutning

Genom fallstudien fick vi en inblick i hur medborgardialog kan användas i arbetet med temporära platser för att öka invånarnas delaktighet i stadens utveckling och gestaltning. Kombinationen av temporära platser och medborgardialog är en metod som vi förutser kommer att användas under en lång tid framöver. Precis som David Harvey (2011, s.124), tror vi att om alla invånare får möjlighet att delta i skapandet av stadens bidrar det till att alla känner tillhörighet till staden. I projektet *Vänskapsstorget* skapade ungdomarna en tydlig relation till platsen. De fick vara med och se hur en demokratisk process kan fungera och att känna att det går att vara med och påverka stadens utformning.

Referenser

Andersson, Karin (2019-02-15). *Låt tonåringarna vara med och skapa sin egen plats i staden*. Tillgänglig via: <https://www.arkitekt.se/lat-tonaringarna-vara-med-och-skapa-sin-egen-plats-i-staden/> [2020-04-16].

Architecture and anthropocene (2019). Temporary or permanent?. [Podcast]. Producent: David Plaisant. Triennale Milano, 23 oktober. Tillgänglig via: <https://www.triennale.org/en/discover/architecture--anthropocene-podcast/> [2020-04-30].

Arnstein, Sherry R. (1969). *A Ladder of Citizen Participation*. Journal of the American Planning Association, vol. 85 (1), pp. 24–34 Routledge. DOI: <https://doi.org/10.1080/01944363.2018.1559388>

Bishop, Peter, Williams, Lesley (2012). *The temporary city*. 1 ed. Abingdon: Routledge.

Björnson, Moa (2015). *Stadsplanering på tjejeers villkor*. I Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra och Wiberg, Sofia (red). *Medborgardialog - demokrati eller dekoration? Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen*. Stockholm: Arkus.

Boverket (2020-01-29). *Stärka demokratin*. Tillgänglig via: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/varfor-satsa-pa-utokad-medborgardialog/starka-demokratin/>. [2020-04-03].

Cars, Göran (2015). *Medborgardialog - ett verktyg för att stärka demokratin i samhällsplaneringen?*. I Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra och Wiberg, Sofia (red). *Medborgardialog - demokrati eller dekoration? Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen*. Stockholm: Arkus.

Clark, Eric (2014). Gentrifieringens ordning och enkelhet. I Holgersson, Helena & Thörn, Catharina (red.) 2014. *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur

Corkhill, Emma (2013). Stegen och kuben - vad döljer sig bakom medborgardialogen?. I Martin Berg och Sara Danielsson (red). *Framtiden är redan här: hur invånare kan bli medskapare i stadens utveckling*. s. 42-46. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.

Delshammar, Tim (2005). *Kommunal parkverksamhet med brukarmedverkan*. Alnarp : Dept. of Landscape Management and Horticultural Technology, Swedish University of Agricultural Sciences.

Depillis, Lydia (2012-04-25). *Temporary is the new permanent*. Tillgänglig via: <https://www.washingtoncitypaper.com/news/housing-complex/blog/13122792/temporary-is-the-new-permanent> [2020-04-21].

Esaiasson, Vera (2019). *Sommargågata - En guide till lyckad planering och etablering*. Movium fakta, nummer 6 2019. Tillgänglig via: https://www.movium.slu.se/system/files/news/14334/files/movium_fakta_6_2019-sommargagata_final-web.pdf [2020-05-08].

Fung, Archon (2006). Varieties of participation in complex governance. *Public Administration Review*, vol. 66, s. 66-75.

- Gehl, Jan (2010). *Cities for people*. Washington DC: Island Press.
- Harvey, David (2011). *Ojämlikhetens nya geografi: texter om stadens och rummets förändringar i den globala kapitalismen*. Stockholm: Atlas.
- Holgersson, Helena & Thörn, Catharina (red.) 2014. *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Björn (2018). *Arkitekturens återbruksmetodik*. Göteborg: White arkitekter.
- Kvint, Annica (2019) Så kan återbruk bli en affärsidé. Stockholm. *Arkitektur*, nr 5 2019, ss. 33-39.
- Legeby, Ann (2008). Ses vi på gatan? *I&M*. Nr. 5 oktober 2008, ss. 16-18. Tillgänglig via: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:476581/FULLTEXT01.pdf> [2020-05-05].
- Malmö Folkets park (2020-04-16). *Om oss*. Tillgänglig via: <https://malmofolketspark.se/om-oss/> [2020-04-16].
- Oswalt, Philipp., Overmeyer, Klaus, Misselwitz, Philipp (2013). *Urban catalyst: The power of temporary use*. Berlin: Dom publishers.
- Passalen (2020-05-04). *Passalens samarbeten och uppdrag*. Tillgänglig via: <https://passalen.se/samarbeten-uppdrag/#jubileumsparken> [2020-05-04].
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Rasmussen, Steen Eiler (1959). *Basic Observations*, in: *Experiencing Architecture*, MIT Press 1959, pp. 9-34.
- Raumlabor (2020-04-20). *Almänna badet / bathing culture*. Tillgänglig via: <http://raumlabor.net/bathing-culture/> [2020-04-20].
- Raumlabor (2015). *Det offentliga rummet och badkultur*. Göteborg: Göteborgs stad
- Stenberg, Jenny (2013) Medborgardialogens roll i planering - globalt och lokalt perspektiv. I Martin Berg och Sara Danielsson (red). *Framtiden är redan här: hur invånare kan bli medskapare i stadens utveckling*. s. 42-46. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.
- Svensson, Julia (2017) Vem får vistas i det urbana vardagsrummet? Stockholm. *Arkitektur*, nr 2 2017, ss. 26-29.
- Sveriges arkitekter (2020a). *Nominerade till Kasper Salin-priset 2015*. Tillgänglig via: <https://www.arkitekt.se/nominerade-till-kaspersalinpriset-2015/> [2020-05-08].
- Sveriges arkitekter (2020b). *Vinnare Sieannapriset 2018*. Tillgänglig via: <https://www.arkitekt.se/vinnare-sienapriset-2018/> [2020-05-08].
- White arkitekter (2019-05-10) *Det gamla är det nya*. Tillgänglig via: <https://whitearkitekter.com/se/news/det-gamla-ar-det-nya-nya/> [2020-05-11].
- Zimm, Malin (2016). *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur - Rumsskapande händelser och gemenskapande platser*. Stockholm: Stockholms stad.
- Muntliga källor:
- Fredriksson, Felicia; Verksamhetsledare på *Malmö Folkets park*. 2020. Intervju 2020-04-02.
- Liesegang, Jan; Arkitekt på *Raumlabor*. 2020. Intervju 2020-04-02.

Bilagor

Bilaga 1 - Transkriberad intervju 2020-04-02 Felicia Fredriksson.

Bilaga 2 - Transkriberad intervju 2020-04-02 Jan Liesegang.

Bilaga 1

Intervju Felicia Fredriksson 2/4

A = Anna Peterson

J = John Lind

F = Felicia Fredriksson

A: Vi skriver en uppsats om medborgardialog och temporär landskapsarkitektur. Det är jag som kommer intervjuas men John sitter med här också.

J: Yes jag sitter här och flikar in någon gång kanske

F: Det låter bra

A: Hur kom projektet till med Vänskapsparken?

F: Vi säger att vi ska vara en park för alla, och det innebär är att vi ska jobba med alla målgrupper och åldrar. Vi genomför besöksundersökning varje år och resultatet visade att just målgruppen 13-18 år upplevde att dem inte var representerade i parken, ungdomarna säger att man kanske besökte parken när man var lite mindre med sina föräldrar och sen så när man kommer upp vid 13 år fanns det inte så mycket att göra. Svaren vittnade även om att vid 18 år började de komma tillbaka för då finns det mer naturligt att man går ut på klubbarna eller de konserter som finns i vårt utbud (.). Men just åldern 13 till 18 år märkte vi ett gap och vi vet också sedan tidigare att det är en svår målgrupp att nå, det har gjorts andra insatser på andra ställen i staden och jag vet att andra tillfälliga projekt också har jobbat med den målgruppen. Det är en svår målgrupp dels för att deras behov skiftar snabbt och målgruppen är väldigt trendkänslig och därför så menar vi att just för det här projektet var det extra viktigt med att arbeta med medborgardialog och att arbeta med målgruppen för att ha en förankring till målgruppen.

A: Så det ingick i målgruppen att använda medborgardialog?

F: Ja.

A: Okej men vad var din roll i projektet?

F: Min roll är att jag är beställare och att det är verksamheten som kommit på idén kring till Vänskapstorget och jag har varit med under hela dialogprocessen så det är jag som också har gett uppdraget till Karin och Johanna och sedan så har vi tillsammans utformat metod och även utformningen utav platsen tillsammans med ungdomarna där deras inspel och idéer också spelat en väldigt stor roll.

A: Hur mycket har ungdomsgruppen påverkat gestaltningen?

F: Väldigt mycket, dom har ju, jag vet inte hur mycket Karin och Johanna har berättat men dom men dom har ju fått komma med väldigt många konkreta förslag. Och det har varit väldigt intressant för de har ju också varit jättestorslagna idéer, där det också har varit ganska bra att jag har varit på plats under träffarna, där vi har träffat ungdomarna för att vi vill från Folkets parks perspektiv säga att de är en jättefin idé men det funkar inte på grund av exempelvis det här regelverket eller vi kan tyvärr inte genomföra den här idén på grund av att man inte kan förankra det i marken eller vad det nu kan vara. Samtidigt som vi pratade väldigt mycket kring dynamiken i den grupp som vi skulle arbeta med och det var också viktigt för mig som verksamhetschef att vara på plats för att också ge projektet en viss tyngd. Och för att visa att jag verkligen, att verksamheten är intresserad utav målgruppen så att det inte blev att Karin och Johanna fick driva hela processen och sen rapportera till mig för då skulle inte

ungdomarna få ungdomarna helheten utav projektet och förståelse för varför vi som verksamhet vill göra det här.

A: Och hur (.) platsen som Vänskapstorget ligger på, var den bestämd sedan innan?

F: Ja, det var den. Vi hade identifierat en yta som vi bedömde kunde fungera för målgruppen och det var också en yta som inte var aktiverad innan så det var ganska mycket från scratch. Det fanns två skateramper när vi började. Det var allt.

A: Hur fungerar platsen idag?

F: Nu ska vi se här, vi startade 2019 runt Valborg och sedan så aktiverade vi varje helg fram till sommarlovet tillsammans med en förening som heter Helamalmö och sedan så hade vi aktivering varje dag under sommarlovet och sedan gick vi tillbaka helger till och med sista september. Och under den här tiden så tror jag att det var jätteviktigt som en första uppstart att ha en förening som har kontakt med, har daglig kontakt med ungdomarna och där man, redan har ett förtroende hos målgruppen. Det var också någonting som kom fram i dialog med ungdomarna att de tyckte att värdskap på plats var väldigt viktig. För att det är inte alltid som man kanske vågar att komma till en plats om man inte vet att det finns någon annan där som tar lite mer ansvar för det som händer. Och det handlar också om trygghets- och säkerhetsfrågor ... att Folkets park är tyvärr också en plats som vissa föräldrar gärna inte vill släppa iväg sina ungdomar till själva men om man vet att det finns ett värdskap med någon aktivitet så blir det enklare att också föra dialogen med föräldrarna. Under sommarperioden så fungerade platsen väldigt bra, den var väldigt levande. Vi hade ungefär 300 barn och ungdomar per dag som besökte oss. Jag kan också tillägga att vi behövde fundera lite in mot sommaren om vi hade tänkt lite fel kring tider, för vi märkte att när vi öppnade vid 12, då var det mest barnfamiljer och sen kom ungdomarna lite mer senare på eftermiddagen. Och nu märker vi att vi har ungdomar som besöker torget från eftermiddag och på kvällen. Det är ju en temporär insats men vi valde ändå att ha kvar de flesta elementen på platsen för att vi märkte att platsen var välbesökt även i september, efter skolan och på kvällar efter att vi hade avslutat värdskapet. Inte lika mycket men vi märken ändå att besökare kommer och spelar basket, det är många som sitter på våra gungor och hänger. Egentligen var tanken att ta bort allting i september men vi valde ändå att ha kvar vissa element.

A: Hur länge kommer dem vara kvar, finns det en plan på det?

F: Nu håller vi på och utvecklar Vänskapstorget 2.0 kan man väl säga.

A: Vänta, nu hörde jag inte vad du sa

F: Nu håller vi på och utvecklar Vänskapstorget 2.0 kan man väl säga men lite nya ungdomar.

A: Okej!

F: Och Karin och Johanna är också med i den processen. Den platsen hoppas vi kunna öppna nu i mitten av maj. Så nu avetablerar vi det som var förra året och nu kommer vi addera nya element och aktiviteter.

A: Okej så det kommer gå som en ny cykel av projektet kan man säga?

F: Ja, precis och vi har träffat nya ungdomar och har träffat dem cirka 4 gånger.

A: Hur funkar ett typiskt sånt möte? Vad händer under ett sånt möte?

F: Ja men processen är att steg ett är att förklarar för ungdomarna varför Folkets park vill göra den här insatsen och vi berättar kring platsen, dem får även gå ut på platsen för att förstå platsen. Karin och Johanna berättar kring sitt uppdrag och vad en landskapsarkitekt gör. Vi berättar de olika stegen i

processen med tidplan. Vi har pratat mycket om normer och hur man kan tänka normkritiskt och vad det för mig som beställare betyder att vi vill locka alla Malmös ungdomar och varför det är viktigt för oss. Och sedan går vi in i steget där vi pratar form och utformning och platsens förutsättningar. Och sedan efter det har vi gjort en del övningar med dom där de utmanas att tänka normkritiskt och kunna samarbeta i gruppen också. För det har också varit väldigt viktigt att dom ska få en grupp känsla eftersom dom inte känner varandra sedan innan. Sedan har de fått göra kollage, för att Karin och Johanna ska förstå vilken estetik ungdomarna gillar och vilken form som dom gillar och sådär. Och sedan sätter sig Karin och Johanna och börjar skissa. Och sedan så träffar vi ungdomarna igen och då får Karin och Johanna visa sina skisser och ungdomarna får komma med inspel. Och sen så får Johanna och Karin lite hemläxa och sen så kommer de tillbaka och presenterar ett lite mer färdigt förslag. Och nu så kommer vi in i steget, det här gjorde vi inte förra året, men att nu så blir ungdomarna delaktiga i etableringen i år kommer de att få måla, ta fram vissa element tillsammans med snickerifirman som vi arbetar med.

A: Och vilka är dom?

F: Genom föreningen Helamalmö så har vi hittat ungdomar. Förra året så var det ungdomar från Malmö stads praktikorganisation som heter Praktik vid event. Där vem som helst får anmäla sig och så blir man utdelad praktikplatser.

A: Okej

F: Det som var väldigt viktigt för mig som beställare är att jag har velat att ungdomarna ska få betalt. För att, dels att det ska bli enklare för oss att skapa jämlikhet i gruppen. Att vi är alla där för ett arbete. Jag får betalt, Karin och Johanna får betalt och ungdomarna får betalt. Och det blir mycket enklare att ha en effektiv process för att när har ett arbete så, till skillnad från när man är volontär, så blir det mer att man känner mer ansvar och prioriterar alla träffar och detta har också varit viktigt för att vi vill också förmedla att det här är viktigt för oss och att ungdomars idéer ska tas på allvar. Och precis som vi vuxna får betalt när vi går till jobbet så har vi känt att det är viktigt att ungdomarna också får lön.

A: Har det vart, de ungdomarna som var med och utformade, var de också mycket på platsen och använde den sen under året?

F: Ja, det var det som var så fint att se, vi såg att dom kom tillbaka väldigt många gånger och vi såg att dom drog med sig sina kompisar och vissa utav dom anställde jag också sen som timanställda under sommaren.

A: Okej

F: Ja, så det var jättekul att se. Vi satte upp en skylt på torget där vi beskrev kring Vänskapstorget och så skrev vi deras namn, att Vänskapstorget har tagits fram av dessa personer, så det var väldigt kul att se, för de kom tillbaka, de tog bilder med sina föräldrar och visade vad de hade gjort och så. De kändes som om dom skapade en väldigt tydlig relation till platsen.

A: Vad tror du att det har gjort för skillnad, jämt emot att ni inte hade haft någon medborgardialog alls? (.) Går det att tänka kring

F: Ja, absolut. Skillnaden hade varit att vi som Folkets park inte hade kunnat förstå ungdomarnas behov och vi hade inte haft något förtroende eller legitimitet hos målgruppen. Och jag vet inte riktigt hur vi hade kunnat kommunicera den här insatsen om vi inte hade haft en medborgardialog. Det hade varit ett så väldigt uppifrån, kommunalt perspektiv och jag tror inte att vi hade fått så pass många

besökare, så många ungdomar som hade kommit till platsen om vi [genomfört detta själva].

A: Och jag tänker på relationen mellan just det temporära och medborgardialog, vad tänker du är fördelarna med det?

F: Fördelarna är att, många delar av Folkets parks utemiljö är temporära insatser. Vi är en väldigt föränderlig plats. Så varje år gör vi olika temporära satsningar så att just den här insatsen blev en temporär är nog inte så konstigt i förhållande till vår övriga verksamhet, vilket också kändes bra att kunna berätta för ungdomarna, att vi jobbar alltid såhär, det är inte bara nu, att vi ska testa för just er utan såhär jobbar vi hela tiden. Och sedan så tror jag också att, eftersom vi inte har några jättestor budget till det här projektet så blir det ju också så att ungdomarna kunde förstå att man kan inte göra vissa insatser för att det är temporärt också. Och det resulterar också i att vi får göra lite avkall på viss utformning och val av material och så och det har nog ungdomarna en större förståelse för just för att det är en temporär insats.

A: Vad har platsen haft för påverkan på omgivningen, jag tänker på, ah men att det har varit mycket, ah men stök och så kring där med knarkrondellen och skolan och så.

F: mmm, alla insatser som vi har gjort längs Norra Parkgatan, som går från Kristianstadsrondellen ner till Möllevångsskolan har varit en strategi för att motverka stöket. Vi började arbeta väldigt aktivt med det området för fyra år sedan. Och det var just för att den delen av parken var inte aktiverad, den upplevdes väldigt mycket som parken baksida och det var en parkering där som vi direkt tog bort. Vi tillsatte olika aktiviteter längs med parken, längst Norra Parkgatan som kunde då attrahera många olika typer utav målgrupper. Vi ville skapa en tillströmning utav människor i den entrén som är från Norra Parkgatan. Tillströmning med många olika människor. Vi jobbade med väldigt inkluderande arkitektur, det är det som är tråden i alla våra insatser för att uppmuntra fler människor att uppehålla sig på platsen för att kriminaliteten inte ska känna ägandeskap. Och Vänskapstorget är också en del i den strategin, men som jag kanske inte hade vågat och göra som en första insats, utan vi efter 4 år så kan vi göra det eftersom nu har kriminaliteten minskat, eller den är inte lika synlig och den allmänna upplevelsen av gatan är att den nu är mer tryggt och faktiskt många olika människor rör sig på gatan utspritt under dygnets alla timmar. Tidigare var det också så att de personer som besökte Moriskan eller Far i hatten använde andra entréer till parken när de skulle gå ut från parken kvällstid men nu ser vi också att nattetid väljer fler entréerna från som leder ut till Norra Parkgatan. Det handlar ju om att det dels är aktiverat men också att vi gjort insatser kring belysning i kombination med att polisen tillsatt kameror och har mer närvaro i området. Kriminaliteten är inte borta, men det har blivit bättre.

A: Just det, vad är din bakgrund innan du jobbade på Folkets park?

F: Jag har jobbat ungefär 18 år i kultur- och event branschen, jag var verksamhetschef på Victoriateatern innan Folkets park, jag jobbat mycket med kulturproduktion, både i det offentliga rummet men också för olika spelställen och har drivit eget företag.

A: Fett.

F: Så jag har jobbat med både stora produktioner och mindre produktioner.

A: Jag funderar också på hur, det temporära arbetssättet, kan man använda det på flera platser i Malmö än vad det görs idag, tror du?

F: Ja, men det tror jag absolut! Jag tror att [Malmöbor] idag är mycket mer mottagliga [och har vant sig vid medborgardialoger och medskapande processer samt att det finns en större tillit till staden, jag tror många Malmöbor vill ha en ännu mer levande stadsmiljö och vill kunna vara med och påverka

den] och jag tycker att, till exempel Malmös sommargator, jag vet inte om ni känner till dom,

A: mm

F: jag tycker det är ett väldigt bra exempel på hur man kan jobba för att också visa temporärt vad man kan göra i staden. Sommargatorna är ju ett verktyg för att bland annat minska biltrafiken. Jag tycker att det är ett väldigt bra sätt för att exemplifiera hur en stad skulle kunna se ut om man hade andra strategier och tankesätt. Och jag tror att [arbeta med det] temporära, om vi ska titta mot målgruppen [ungdomar] är väldigt effektivt för deras behov ändrar sig så mycket från år till år. [Min uppfattning är att] ungdomarna har lättare att ta till sig det temporära samt korta och mer effektiva processer, de går på trender och vad som händer just nu, så vi måste göra väldigt mycket omvärldsbevakning när det gäller just den målgruppen och då blir just temporära insatser väldigt effektiva.

A: Hur tycker du det blir om man tar bort de temporära elementen? Hur har det funkat, till exempel i Vänskapstorget?

F: Ja men det gäller nog att ha en långsiktig plan, att man hela tiden vet att man behöver ersätta med något annat, iallafall som en plats som Folkets park så kan det liksom inte bara gå tillbaka till att vara en yta som inte är aktiverad utan nu har vi ju påbörjat den här strategin så nu går det inte riktigt att gå tillbaka. Det känns som att vi är på väg till en permanent plats, men det vågar jag inte säga i nuläget. Men jag tror [inte att vi kan] lämna den [här] platsen och tro att det bara sköter sig självt. Det är värdskap och aktivering som är nyckeln [och bidragande framgångsfaktor].

A: Planen är att det alltid ska vara ungdomarnas plats på något sätt?

F: Ja, det tror jag, iallafall ett par år framåt. Vi jobbar ju med årsbudgetar och nämnden beslutar om vår budget från år till år så det är svårt för mig att säga men ambitionen är att de ska rulla ett par år framåt.

A: Jag funderar på, jag läste om projektet innan att man har tänkt ganska mycket på att jag men få flera olika typer av personer som använder platsen att det är vanligt att det är 80% killar som skateramper och basketkorgar och sånt ute, har ni märkt någon skillnad just eftersom att utformningen är mer inkluderande och lite mer normbrytande, har ni sett någon förändring på det?

F: Ja vi ser att det är ungefär 50/50 som använder platsen när vi har tagit statistik, men jag tror att det grundar sig i att vi jobbar väldigt mycket med att det är värddar som är på plats, att de har jämn fördelning mellan könen och också att vi ser till att lyfta att det på skaterampen är kvinnliga instruktörer på plats och vi har också timmar där det bara är tjejskate och så. Och att vi tänker till kring just dom element som vi sätter dit. Vi säger att det är en multisportyta och då är det ju även basket och fotboll också som fler killar använder. Och då har vi fått vända på det, till exempel har vi genomfört aktiviteter med föreningar som är representerade av tjejer. Nu till i sommar så tittar vi på att eventuellt ha ett litet gym och då vet vi ju också att det kommer kanske mer killar och då har redan börjat och dra i olika grupper som tränar med tjejer tillsammans och så. Jag tror att det är väldigt viktigt att alltid tänka på dessa aspekter för i dagens samhälle kan man bli ifrågasatt för att man bygger saker som man vet traditionellt används av killar, men våran inställning är att redan där har man bekräfta den bilden och sagt att det är bara killar som använder den här sporten istället för att försöka jobba för att alla faktiskt ska känna sig välkomnade och representerade, A: Hur är det under, jag tänker vinterhalvåret, när det inte är någon instruktör som är där och finns på plats, har ni någon statistik över det?

F: mm jag skulle säga att skateramperna i sig är det nog kanske mer killar fortfarande men vi gjorde

en insats nu under vinterhalvåret där vi byggde en tillfällig skatepark i vårt ridhus. Tillsammans med föreningen Bryggeriet och där såg vi att det finns verkligen ett behov av en skatepark på Möllan och där hade vi tjejskate tre gånger i veckan och vi hade gratis utlåning alla dagar i veckan och vi märkte att de dagarna där det inte var tjejskate så var det ungefär lika många killar och tjejer som använde hallen. Så jag tror att mer och mer så börjar Folkets park bli ett ställe där man vet att många olika människor uppehåller sig och deltar i aktiviteter och det gör att det blir ganska låg tröskel att kanske våga att komma till platsen och se vad de handlar om och förhoppningsvis vill man också delta när man väl är på plats.

A: Kul! Sist vill jag bara veta vad är det som är det bästa och sämsta med projektet eller vad ska man säga?

F: Det bästa med projektet är att man får jobba med ungdomar och visa hur demokratiska processer kan se ut, insatsen är att visa hur ett demokratiskt samhälle kan fungera, man kan vara med och påverka. Och att få visa ungdomarna hur en demokratisk process kan se ut och kunna utbilda i det tycker jag är en personlig win för mig. För de här ungdomarna är ju snart vuxna och kommer få rösta och snart vara med och bestämma om samhället och att redan i lite tidigare ålder kunna prata om det och att de får vara med och påverka känns väldigt värdefullt. Och det känns väldigt värdefullt för vår verksamhet. Men sen just att det är temporärt gör också att det är väldigt snabba processer och det har nog varit väldigt bra för ungdomarna, att de har fått vara med från början till slut under en väldigt kort period men för mig som beställare så krävs det att vi är väldigt snabbfotade, väldigt flexibla och att vi måste lägga in ganska mycket resurser i de här projekteten och det gör vi gärna, men det kan ibland bli komplicerat till helheten av parken då vi ju har en hel park att sköta. Vi lägger väldigt mycket resurser för just den här insatsen. Men jag tycker att det är väldigt spännande att jobba såhär pass utforskande och hoppas att vi kan göra det i större utsträckning.

A: Ja men det hoppas vi också, det känns så himla spännande just det här fältet att undersöka just för att det är så, det ger verkligen ett helt nytt sätt tänka på staden och hur man kan arbeta demokratiskt och just och, alltså inte bara så att såhär får du ha det liksom, utan skapa en plats för alla, det är så himla spännande att utforska.

F: För mig som liksom är tjänsteperson, du vet kommunalt anställd så får man ha inställningen att okej nu kanske inte det här alls blir som vi vill, eller som vi brukar göra och det kanske ibland blir så att det kommer bli fult och jag kanske inte heller förstår vissa saker som målgruppen vill ha, men man får bara ta bort de tankarna. För det är inte det som är det viktiga i den här processen, det är ju också väldigt spännande och utmanande för oss som tjänstepersoner just det här arbetssättet.

A: Ja men tack så jättemycket för att vi fick intervju dig, John har du någon mer fråga?

J: Nä, de är ju, jag tycker vi har fått väldigt bra svar här.

A: Ja det var jättebra!

F: Hoppas jag inte babbla för mycket.

A: nejdå!

F: Ni får bara höra av er om ni behöver mer info från mig! Jag är ledig nästa vecka, men jag kollar min mail och så om det är något ni behöver snabbt.

A: Ja men tack så jättemycket! Vi är precis i början av vår process här nu, så det känns jätteskönt att vi redan fått kontakt med dig, det känns jättebra!

F: Behöver ni någonting, bilder eller så har ju jag lite från förra året som ni gärna får använda, jag har

också så en sammanfattning kring varför vi ska göra det här igen så jag vet inte om du vill kolla på det?

A: Ja men jättegärna! Skicka gärna det materialet, det vore toppen!

J: Sen om du vill se uppsatsen när den är klar också så mailar vi den gärna till dig också.

F: Ja, det hade vart jättekul

A: Och sen ska vi då, jag vet inte om du känner till Jubileumsparken i Göteborg?

F: Ja, vad spännande! Vad kul för dom träffade jag, nu ska vi se, precis när dom var i uppstarten

A: Åå okej!

F: Så träffade jag dom landskapsarkitekterna som, gud vilket företag arbetade dom för, det kommer jag inte ihåg men som i alla fall har varit involverade för dom hade Folkets park som lite förebild i utformningen av Jubileumsparken. Vi har faktiskt inte åkt dit än, tänker jag ska göra det nästa gång jag är i Göteborg.

A: Ja men gör det!

J: Det är bara att åka dit!

F: Har ni varit där?

J: Ja vi är från Göteborg så på somrarna är man där och bastar en del och badar.

F: Det ligger i Frihamnen eller?

A: Precis!

F: Så det är lite längre, det är lite och ta sig eller?

J: Alltså egentligen är det bara, om är vid centralstationen i Göteborgs så är det bara att ta bussen i fem minuter över bron så är det den första hållplatsen på andra sidan bron, så det är väl, det känns väl långt men egentligen är det inte det.

A: Ja men det har ju ändå ett helt annat läge än vad Folkets park har liksom som är så hjärtat av Malmö men det är ändå väldigt intressant just att de jobbar temporärt och försöker få olika medborgare.

F: Hur fick ni höra om Vänskaptorget?

A: Dis/order var på SLU, och Johanna var på vår skola för en månad sedan och pratade.

F: Just det, men det skrev ni ju till mig!

A: Och sen så jag bor precis runt hörnet från Folkets park så har gått förbi där jättemycket och kollat vad som händer och tycker att det är jätte, liksom man märker ju direkt när man ser platsen att det är något annorlunda, just med de lila/gröna färgerna och sådär.

F: Ja men det är ju nåt som kanske jag vill lägga till det här med det temporära som är lite svårt, för det blev komplicerat med exempelvis färgerna, färgerna är ju jättefina och det är ju jättekul men med tanke på att vi då ofta behöver välja lite billigare material så blev det efter ett tag så blev lite smutsigt och vi fick måla om och det var svårt, eftersom platsen användes så mycket så hade vi kanske inte riktigt haft med det i planeringen av skötseln och att vi måste till exempel gå in där i juli och börja måla och det då på en vecka och det blev också någonting som störde under projektets gång. Så det är någonting som vi tar med oss i år, att material faktiskt spelar väldigt stor roll även om det är temporärt.

A: Ja men svår avvägning då om det måste vara billigt liksom

F: Ja och man vill ju att det ska se fint och rent ut för det vet man ju att så fort en plats blir lite smutsig ut [och har eftersatt underhåll] så upplever man att platsen [som mer otrygg]. Så det är en lite

svår avvägning just med det när det är temporärt.

A: Ja intressant instick.

F: Men när ska ni vara klara med uppsatsen?

A: I slutet av maj

F: Okej för då hinner ni ju egentligen komma och se den här utformningen också ju.

A: Ja!

F: Jag kulle kunna kolla för vi ska träffa ungdomarna också någon gång till så vill ni får ni jättegärna komma och sitta med på det mötet.

A: Ja, det vore jättekul!

F: Så vi kan väl hålla lite kontakt?

A: Absolut, det gör vi! Kanon, super! Tack så jättemycket för din medverkan!

F: Tack själva! Ha det så bra så hörs vi!

A: Det gör vi, detsamma, ha det gott! Hejdå!

Bilaga 2

Intervju med Jan Liesegang 2/4-2020

Jan: That's no problem

John: So Anna will assist on the way and I'm gonna do the interview. We are going to do this thesis about temporary landscape architecture with focus on the public participation in the projects. And we gonna do both a literature study, we gonna read some books and we gonna interview you and Jessica Segerlund from Älvstranden.

Jan: Aa yes Jessica.

John: And then we are going to focus on another project here in Malmö, in folkets park. Where we have contacted Dis/order collective who runs the project and the boss for Folkets park. However jubileumsparken, first of all how did the project start?

Jan: Maybe Jessica can tell you this a little bit better but for us it started as a invitation to work on bathing culture. And was a very (hackar) and what they at this point called a park was mostly this big piece of asphalt. In the northern part of the harbour where you still have this rollerblade thing. And then we, for us it started like a really like a temporary art project. So we weren't really expecting to really build semi permanent structures there in the beginning. We started very open thinking about bathing culture. And we were also connected to a collective that's called "Mycket" that already started. It's like a local artist design collective who worked on bathing culture who had some proposals. They had already built this nice beach there. Or it was under construction when we first came. And they had this kind of idea that there should be a steambath. In connection to the park as a kind of program because they had talk to the minorities and to different people. And this was kind of the beginning we started to think this steam bath, can we really do this, can we build this ourself the steambath because we saw a this of a kind of building design task. We would not only design something but come there and build something and experience the space and live there and find out. And, then we went with the direction of the sauna because the steambath seemed to complicated. And we had this idea that we needed more like nature and wanted to be close to the water. And we wanted to be on this pier that was sitting in the middle of the water. And this first created a problem because it was all rented out when we started out our work, so they had to first change contract to make it possible. But they were very flexible and trying to support this wishes of the artist, and they looked at us as artists. And they tried to support these kind of ideas and accept this kind of chaos and the part of it as the planning process. And I think that was really the key to the success of this project, this kind of openness. The setting was not... I mean it was a kind of setting but when we started to questioning the setting they were very open to, and they were "a that's a good idea" just not put it all, but go with this wild stripe were it was a lot of dirt and these (någoting kan inte höra) trees, were it was a park already. We just had to adapt it and make it more functionable.

John: Yes. And we seen you been working with this concept called living together during the project. Was it your idea to work with public participation or was it Älvstrandens initiative?

Jan: It was a little bit hard to say. I think it was our idea. But it was also very welcome. They very much wanted to involve also locals in the building process. I think for us it was important because you can imagine we came there a lot and we mostly slept in hostels nearby and we were in the harbour the whole day and there was nobody. We had this kind of urgency to connect to the city the

the culture scene and to get some people there. To get an understanding what their view of the site is which has been closed forever because it was a free-harbour. So it wasn't like we were looking for help and need people to help us design but use this working / building together as a kind of tool to get in communication to know that programs could make sense. How could you established them, how could they be runned. It was alway including this idea, if we build the sauna how could it be runned. Somebody needs to know about it. If you build a park, somebody was to use it, somebody needs to clean it, somebody has to open it. And in the beginning it was nobody there was just Jessica, Christel and Anna they were the curators and they were there everyday and they were very much hands on. We all had the feeling that we wanted to bring a lot of people to this place. And a park that works in this 0.5 phase. So this was the reason that we invited and hade these open calls that we called building together.

John: And they been helping you to build the site and now they are using it?

Jan: Yes this was very heterogeneous groups, I think the first group was some artists, some people from the planning department who took some days of to join in because they were curios what was going on. There was some architect students. We involved them in things we haven't done before. For example building this landscape with these granite stones. Little squares that were stone pavement work, it was hard work. but we checked with people how to do it and we looked a bit on the internet and the we started together, so it was a kind of learning together. So it wasn't a situation where we were the specialists and they had to join in. But it was a bit like struggling together were in other cases. In other cases when we build the bottle showers we had already research before how to build the bottle showers and then we just learned them how to do it so it was just manual workway when you work and talk about this idea. So the work was more like a catalytic setting to make friends more.

John: But have you worked with similar concepts before in other places or was this the first time?

Jan: We have definitely worked with similar concepts before. And maybe here. I mean it was here it was very planned it was mostly one week. And it was a proper work-shop where we had a cook on the side. A cook from Berlin so we had lunch every day. So I think it a thing we done before in the same way ut it was also a in a way one step further. And we were really building were it was heavy work and sometimes raining. It was also a bit challenging for the people who were participating.

John: Yes. But if we look at jubileumsparken today it still in a process, as you mentioned they are still working on it, what do you think about the project so far?

Jan: The project in for the whole park or the the project how it has become, like the project that we built or the overall?

John: The overall park.

Jan: Can you say again?

John: The overall park. The overall jubileumspark.

Jan: Yea. I was very happily surprised that the park had moved to the kind of establishment of the 0.5 park that did really had a big impact on the city planning and it became a more like a central and urban park. I still believe it should be a park on the tip of the pier because it is obviously the best place to be I guess. You have the city and can enjoy the nature, but I think this is also the plan. Now it becomes a park with different programs, with playgrounds, with passes, with light and all the element that is classical park design. And this in a way... I don't say it bad park design, it's really great and it is also friends of ours who had worked on this. They are familiar with the project, and this is very

very... Atelier balto and Mareld working with the park. But then I still see a little bit of --- yes there is a very strong link because the element that we built temporary gets integrated. But then there is a very strong shift from this temporary to the permanent were things in a way become complicated because of all the rules and there is a very strong tendency that everything becomes very generic and this planning process with everything that is out of the normal is becomes questions a hundred times by a hundred different specialists. And it was fantastic to be involved in that kind of process and I think the bathing, the blue park will still be pretty crazy in a way in terms of what it does. And for the rest I sometimes I also can not I mean I'm not such a good landscape architect that I can even say if it would be fantastic or not. I mean I really trust these offices so I think it will be fantastic but when I look at the plan I see, I see this kind of X-shapes and different forms and I can also question the this park design (svårt att förstå exakt vad han säger och menat 14:07). It is really hard to say before it's there and maybe before it is used for quite some years how successful the park is. In a certain extent I would wish there would be a bit more -- that it would be a bit more wild and a bit more -- maybe in a way also more nature and more urban in the same time and in sometimes more nature. But I think this will be something le balto will also say, that they are not radical as artist and landscape architects but I think this also calls by all this kind of reality coming in and draining systems and all the materials and .. so yea.

John: Yea. But how do you think it's like compared to projects in other countries? How has it been to work in Sweden in this project?

Jan: I mean in general it's not so different from working in Germany. I think whenever you work on a project like this you feel like wow this country has one thousands of millions regulations. And I think the regulations are very similar in Germany so it is just more of coming from this artistic projects, temporary projects that we usually work in to do this job for the city where everything--. They really want to predict the future and want to know today that it will last for fifty years and it's a funny idea and it not going to be like this. Whatever it's gonna burn down or something, but this idea of secure everything creates a enormous amount of costs and specialists that sign for things that they don't even care about. And there is a bit of potential of --- I would say frustration, you have to have a long brust(?) to go to this kind of processes and you still have the feeling you doing something great and for real. And I wouldn't say it specifictly, and the client has been super supportive and really trying to do something great and this is very unique condition. Very often when you work with cities the client just don't care (mumbling). I think for all of us in team including the client is a bit overwhelming because it been on a very very high speed like it's three times faster than a usual procedures so... like with these settings we usually work with so this is a challenge for everybody and now --- there is nothing to complain it is just challenging.

John: Yes. Anna do you got anymore questions?

Anna: I just wondering how is it to work like the temporary part, have you worked with other methods, why do you work so temporary, why is it good?

Jan: I mean first of all it is really interesting because I just have to answer one of my students.

Anna: Yes okey.

Jan: She is also on skype somewhere else. Just wait a quick minute.--- Okey so sorry for that.

John: It's okey.

Jan: Yes this is many things about this temporary condition. Where first of all it is a testing

condition where normally everybody accepts certainties or uncertainties, which is very good for experimentation. If everybody sees it as an experiment from the beginning it brings an openness to test things that would normally not do. And then, and then for us this idea to work on site, really adapting to a climate, adapting and seeing a site in different conditions, in sun, in rain. Gives you so much knowledge about the conditions of the site, what grows and what doesn't grow. And you touch the soil and see it's not very rich or you see it's very rich and you can plant things. (Ehm) so there is a very different condition to sit in your office and trying to figure it out and call specialists for everything. Because normally you don't know much as an architect or a landscape architect, you cannot know everything. There is so many conditions you don't know. This learning in the process is much more organic, in this building design project. And this possibilities of change in the project allows techniques that you would normally not do. Like when you think about the path that we build it is kind of designed, the design idea was like this drifting wood that comes to the site there in the winter always. And it would not been possible to draw this out. Or it is because we drew it out (haha). But only after we figured it out and tried out a lot I think we were able to know what... with a lot of grasshopper how you can create this kind of structures in a way rational. So I think that is one condition, the other condition is, I think it a lot of your motivation for such a thing doesn't come from having a paid job but it comes from meeting different people and you really start to like the site and you can feel the heavy engine of the boats coming in when you sit there and work, you can feel it in your stomach and this is something that is hard to get when you are just sitting in your office in front of your computer and it seems more satisfying to work. More you.

Anna: So the combination of temporary architecture and the public participation that's a good combination you think?

Jan: Yes at least. Yea I think it's also very possible to involve people in a permanent building, but not in every part. But in the temporary there is always open answers so then if you if you do and join this process you can also create something like you can do something extra or at least be involved in some kind of decisions and let the people do the decisions and we are very much designers and we have very strong opinions of everything. So but then anyway comes in the process. So then I think that's quite nice about this temporary conditions.

Anna: Yes it's perfect. I don't think we have more, or do you have something?

John: No I think we good. And thank you a lot for this.

Jan: Yes it was nice meeting you. Sorry I was a bit in a hurry, but yea, sometimes happens.

Anna: Do you have any materials like photos or something you can share with us?

John: Or some text or something?

Jan: Yes we have a lot online but I can send you a link to our folder, our press folder that has a lot of information.

Anna: Yes that would be perfect. And we can also send you the thesis before we lend it in if you want? If maybe we quote you or something you want to read it before.

Jan: I will probably don't have the time but it would be interesting to look at it.

Anna: It is going to be in swedish but maybe you can read the abstract, it's one side. Maybe that's good yea.

Jan: Yea. I can google translate it. Nice meeting you.

Anna: Good bye

John: Bye

